

Komisyon

KPSS Genel Yetenek Genel Kültür Türkçe Konu Anlatımlı

ISBN 978-625-6287-66-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: 2025, Ankara

Proje-Yayın Yönetmeni: Arzu Yoldaş

Dizgi-Grafik Tasarım: İlknur Öztürk

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 501

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın. San. - Murat Tarcan

İvedik Cad. No: 417

Yenimahalle/ANKARA

Kızılbey Vd 8230201756

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47663

Değerli Adaylar;

Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS), öğrenim hayatınız boyunca verdiğiniz emeğin sonucunu alarak meslek hayatınıza adım atmanızı sağlayacak önemli bir aşamadır. Bu süreçteki emek ve çabanız, programlı bir çalışma ile sizi hedefinize doğru yönlerecek ve öne geçirecektir. Böylesi bir süreçte programlı bir çalışmaya kaynaklık edecek olan, deneyimli bir yazar ekibi tarafından özenle oluşturulmuş Konu Anlatımlı Setimizi sizlere sunuyoruz.

Eğitim sistemimizin her aşamasında Türkçe dersi temel kabul edilmiştir. Türkçe, sadece KPSS'de değil kariyer sürecinizde karşılaşılabileceğiniz diğer sınavlarda da karşınıza çıkmaktadır. Sınavlar haricinde Türkçeyi doğru bilmek ve doğru kullanmak her ortamda size avantaj sağlayacaktır. Bu bağlamda Konu Anlatımlı Setimizin önemli bir parçasını oluşturan **Türkçe** kitabımız sınav kapsamında yer alan **30** Türkçe sorusunu çözebilmeniz için size yardımcı olacaktır.

Kitabımızda konular anlaşılır bir dille anlatılmış, "Uyarı", "Püf Noktası" "Aklınızda Olsun" kutucuklarıyla anlatım pekiştirilmiştir. Konuların sonunda "Çözümü" ve "Cevaplı" testlere yer verilmiştir.

Kitabımızın baskı tarihinden sonra gerçekleşen herhangi bir değişiklik ya da sizlerden gelen geri bildirimler sonucunda yapılan bir düzenleme aşağıda verilen koda yüklenecek böylece kitabımız "**Dinamik**" bir şekilde tüm yıl boyunca yanınızda olacaktır. Ayrıca Arti-Yapay Zekâ teknolojisi ile bütün kitaplarımıza artık cebinizden ve tabletinizden ulaşarak teknolojinin avantajlarından çalışmalarınızda da faydalanabileceksiniz.

Kitabımızın çalışmalarınızda yararlı olmasını temenni eder, KPSS'de ve meslek hayatınızda başarılar dileriz.

Pegem Akademi

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- Konu sonu testlerini çözebilir.

Detaylı anlatım için
QR kodu okutunuz.

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

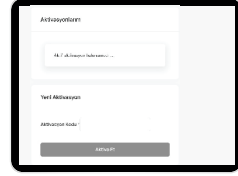
1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

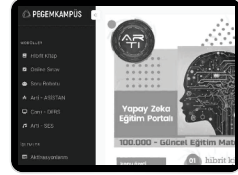
2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "Aktivasyonlarım" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

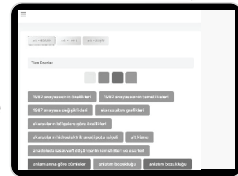
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "Hibrit Kitap" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki "Arti-Asistan" sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

**Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.**

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

1. Bölüm Sözcükte ve Söz Öbeğinde Anlam

Sözcükte Anlam Özellikleri	1
Gerçek Anlam	1
Mecaz (Değişmece) Anlam	1
Terim Anlam	2
Sözcükte Anlam İlişkileri	2
Eş Anımlı (Anlamdaş) Sözcükler	2
Yakın Anımlı Sözcükler	3
Karşıt (Zıt) Anımlı Sözcükler	3
Sesteş (Eş Sesli) Sözcükler	4
Kökteş Sözcükler	4
Somut ve Soyut Anımlı Sözcükler	4
Nicel ve Nitel Anımlı Sözcükler	5
Özel ve Genel Anımlı Sözcükler	5
Yansıma Sözcükler	5
Sözcükte Anlam Olayları	6
Ad Aktarması (Mecazımürsel)	6
Anlam Aktarması (Deyim Aktarması)	7
Dolaylama	8
Güzel Adlandırma	8
Dokundurma (Tariz)	8
Kinaye (Değinmece)	8
Mübalağa (Abartma)	8
Sözde Anlam	8
İkilemeler	8
Deyimler	9
Atasözleri	10
Pekiştirmeler	10
Kalıplaşmamış Sözler	10
Çözümlü Test	11
Cevaplı Test	16

2. Bölüm Cümlede Anlam

Cümlede Var Olan Anlamlar	20
Varsayım	20
Tahmin (Sezgi)	20
Olasılık (İhtimal)	20
Kesinlik	21
Öneri (Tavsiye)	21
Ön Yargı	21
Şaşırtma	21
Eşitlik	21
Karşılaştırma	21
Benzetme	21
Nesnel Yargı (Nesnellik)	22
Öznel Yargı (Öznellik)	22
Değerlendirme	22
Eleştiri	22
Üslup (Biçem)	23
İçerik (Konu)	23
Tanımlama	23
Özgünlük	23
Çıkarım	23
Hayıflanma (Yazıklanma)	23
Pişmanlık	23
Küçümseme - Azımsama	24
Düşsel Öge (Düşsellik)	24
Kanıksama - Yadsıma	24
Beklenti	24
Sitem	24
Tasarı	24
Yakınma	24
Aşamalı Durum	24
Saptama	24

İÇİNDEKİLER

Cümlede Anlam Özellikleri.....	25
Mesaj (İleti).....	25
Anlamca Aynı Olan (Anlamdaş) Cümleler	25
Anlamca Yakın Olan Cümleler	25
Anlamca Çelişen Cümleler.....	25
Cümlede Anlam İlişkileri	26
Neden-Sonuç İlişkisi.....	26
Amaç-Sonuç İlişkisi	26
Gerekçeli Yargı.....	26
Koşula Bağlılık (Koşul-Sonuç İlişkisi)	27
Cümlede Anlatım Teknikleri	27
Doğrudan Anlatım (Alıntı Yapma).....	27
Dolaylı Anlatım	27
Cümle Tamamlama.....	27
Cümle Oluşturma	28
Kesin Yargı.....	28
Anlamlarına Göre Cümleler.....	29
Çözümlü Test	31
Cevaplı Test.....	37

3. Bölüm

Paragrafta Yapı - Anlam - Anlatım

Paragrafın Yapısı.....	41
Paragrafın İçeriği	45
Paragrafta Anlatım.....	47
Anlatım Biçimleri / Yöntemleri / Teknikleri	47
Düşünceyi Geliştirme Yolları	48
Parçaya Dayalı Sorular	52
Anlatım Nitelikleri.....	53
Çözümlü Test	55
Cevaplı Test.....	62

4. Bölüm

Ses Bilgisi

Sesler.....	67
Ünlü Sesler ve Ünlü Uyumları.....	67
Ünsüz Sesler	67
Ses Olayları	68
Ünsüz Değişimi (Yumuşama)	68
Ünsüz Benzeşmesi (Sertleşme)	68
Ses Düşmesi.....	69
Ses Türemesi.....	70
Ulama	71
Dudak Ünsüzlerinin Benzeşmesi	71
Ünlü Daralması	71
Kökte Ünlü Değişimi	72
Yardımcı Sesler	72
Çözümlü Test	73
Cevaplı Test.....	79

5. Bölüm

Yapı Bilgisi

Kök ve Gövde.....	83
Ekler.....	83
Yapım Ekleri.....	83
Çekim Ekleri.....	84
Fiil Çekim Ekleri	85
Yapılarına Göre Sözcükler	86
Çözümlü Test	88
Cevaplı Test.....	94

6. Bölüm Sözcük Türleri

İsim (Ad).....	98
Varlıkların Türüne Göre İsimler.....	98
Varlıkların Sayılarına Göre İsimler.....	98
İsmin Hâlleri.....	98
İsim Tamlamaları.....	99
Zamir (Adıl).....	100
Kişi Zamirleri.....	100
İşaret Zamirleri.....	100
Belgisiz Zamirler.....	100
Soru Zamirleri.....	101
İlgi Zamiri (Aitlik Eki).....	101
Sıfat (Ön Ad).....	101
Niteleme Sıfatları.....	101
Belirtme Sıfatları.....	101
Adlaşmış Sıfatlar.....	102
Zarf (Belirteç).....	103
Durum Zarfları.....	103
Yer-Yön Zarfları.....	103
Zaman Zarfları.....	103
Ölçü-Miktar Zarfları.....	103
Soru Zarfları.....	103
Edat (İlgeç).....	104
Bağlaç.....	106
Ünlem.....	106
Fiil (Eylem).....	106
İş (Kılış) Fiilleri.....	106
Oluş Fiilleri.....	107
Durum Fiilleri.....	107
Fiillerde Kip.....	107
Fiillerde Kişi.....	109
Fiillerde Olumsuzluk.....	110
Fiillerde Anlam (Zaman-Kip) Kayması.....	110
Fiillerde Çatı.....	111

Fiilimsiler.....	113
Fiilimsi Grupları.....	115
Yardımcı Fiiller.....	115
Ek-Fiil (Ek-Eylem).....	115
Çözümlü Test.....	118
Cevaplı Test.....	124

7. Bölüm Cümle Bilgisi

Cümle Türleri.....	128
Yüklemlerine Göre Cümleler.....	128
Öge Dizilişine Göre Cümleler.....	128
Yapılarına Göre Cümleler.....	129
Cümlenin Öğeleri.....	130
Yüklem.....	130
Özne.....	130
Nesne.....	132
Dolaylı Tümleç.....	132
Zarf Tümleci.....	132
Edat Tümleci.....	133
Söz Öbekleri.....	133
Tekrar Grupları (İkilemeler).....	133
Bağlama Grupları.....	134
Sıfat Tamlaması Grupları.....	134
Edat Grupları.....	134
İsim Tamlaması ve İyelik Grupları.....	134
Birleşik İsim Grupları.....	134
Birleşik Fiil Grupları.....	134
Ünvan Grupları.....	135
Ünlem Grupları.....	135
Sayı Grupları.....	135
İsnat Grupları.....	135
Fiilimsi Grupları.....	135
Çözümlü Test.....	136
Cevaplı Test.....	141

8. Bölüm Yazım Kuralları

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler	145
Kısaltmaların Yazımı.....	148
Sayıların Yazımı.....	148
Deyimlerin ve İkişemelerin Yazımı.....	149
Birleşik Kelimelerin Yazımı.....	149
Yabancı Özel Adların Yazımı	155
Ses Olaylarıyla İlgili Yazım Kuralları	155
Çözümlü Test	157
Cevaplı Test.....	163

9. Bölüm Noktalama İşaretleri

Nokta (.)	167
Virgül (,)	167
Noktalı Virgül (;).....	169
İki Nokta (:)	170
Üç Nokta (...).....	170
Soru İşareti (?)	171
Ünlem İşareti (!).....	171
Kısa Çizgi (-)	171
Uzun Çizgi (-).....	172
Tırnak İşareti (" ").....	172
Parantez ()	173
Kesme İşareti (').....	174
Çözümlü Test	176
Cevaplı Test.....	181

10. Bölüm Anlatım Bozuklukları

Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları	185
Gereksiz Ek ve Sözcük Kullanımı.....	185
Çelişen Sözcüklerin Bir Arada Kullanımı.....	186
Yanlış Ek ve Sözcük Kullanımı	186
Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanımı.....	186
Deyim-Atasözü Yanlışları	187
Anlam Belirsizliği.....	187
Mantık Hataları.....	188
Dil Bilgisine Dayalı Anlatım Bozuklukları.....	188
Fiil ve Yüklem Yanlışları.....	188
Özne - Yüklem Uyuşmazlığı.....	189
Özne Eksikliği	190
Nesne Eksikliği	191
Dolaylı Tümleç Eksikliği	191
Zarf ve Edat Tümleci Eksikliği.....	192
Tamlama Yanlışları	192
Çatı Uyuşmazlığı.....	193
Çözümlü Test	194
Cevaplı Test.....	199

11. Bölüm Sözel Mantık

Yöntemler	202
Sözel Mantık Soru Tipleri ve Örnek Çözümleri.....	205
Sıralama Kurguları	205
Eşleştirme Kurguları.....	210
Çıkarım Kurguları	216
Şifreleme Kurguları	217
Yer-Yön-Konum Kurguları.....	218
Tablo Yorumlama Kurguları.....	225
Karma Kurgular.....	228
Çözümlü Test-1	233
Çözümlü Test-2.....	241
Çözümlü Test-3.....	249
Çözümlü Test-4.....	257
Çözümlü Test-5.....	266

SÖZCÜKTE ANLAM ÖZELLİKLERİ

A. Gerçek Anlam

Sözcüğün temel anlamına, yan anlam ve anlamlarına sözcüğün gerçek anlamı denir.

1. Temel (İlk / Başat) Anlam

Sözcüğün tek başına söylendiğinde çağrıştırdığı anlamına sözcüğün **temel anlamı** denir. Başka bir ifadeyle sözlükte 1 numara ile gösterilen anlamdır.

- ✓ Çorabın öbür **eşini** yerden almak için sol ayağını uzatıyordu.

Bu cümledeki “eş” sözcüğü “birbirinin aynı olan veya birbirine çok benzeyen iki şeyden her biri, benzeri” anlamında,

- ✓ Küçük kız çocuğu babasının **elini** sıkıca tutmuş yürüyordu.

Bu cümledeki “el” sözcüğü “kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü” anlamında,

- ✓ Gökyüzüne bakınca beyaz **bulutları** görmüş ve içini huzur kaplamıştı.

Bu cümledeki “bulut” sözcüğü “atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın” anlamında,

- ✓ Bu koyunda hiç **et** yok, pek zayıf.

Bu cümledeki “et” sözcüğü “insanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka” anlamında,

- ✓ Şafağa doğru otomobil **sesi** duyuldu.

Bu cümledeki “ses” sözcüğü “kulağın duyabildiği titreşim, seda, ün” anlamında

- ✓ Seninle arkadaşlığımız **sonsuz** olacak.

Bu cümledeki “sonsuz” sözcüğü “sonu olmayan, bitmeyen, ebedî” anlamında yani temel anlamında kullanılmıştır.

2. Yan Anlam

Bir sözcüğün temel anlamına bağlı olarak benzerlik açısından ya da işlevsel açıdan kazandığı yeni anlamlara **yan anlam** denir.

Yan anlam da gerçek anlam kapsamındadır.

- ✓ Kadın diye **eşini** bellemiş, dürüst, aile babası bir adamdır.

Bu cümledeki “eş” sözcüğü “karı kocadan her biri, hayat arkadaşı, refik, refika” anlamında,

- ✓ Güvercin uzun zamandır **eşini** arıyordu.

Bu cümledeki “eş” sözcüğü “birlikte yaşayan dişi ve erkek hayvanlardan her biri” anlamında,

- ✓ **Elimdeki** bütün parayı bu eve yatırdım.

Bu cümledeki “el” sözcüğü “sahiplik, mülkiyet” anlamında,

- ✓ İki **el** silah sesi duyuldu.

Bu cümlede “el” sözcüğü “kez, defa” anlamında,

- ✓ Şu **sonsuz** mavilikte var mıydı onun eşi?

Bu cümledeki “sonsuz” sözcüğü “ölçülemeyecek kadar çok veya büyük olan anlamında,

- ✓ İçimdeki ülkede bu ordu insanlarına karşı **sonsuz** bir sevgi ve minnet var.

Bu cümledeki “sonsuz” sözcüğü “çok” anlamında yani yan anlamda kullanılmıştır.

B. Mecaz (Değişmece) Anlam

Bir sözcüğün gerçek anlamından (temel ve yan anlam ve anlamlarından) uzaklaşarak yeni anlamlar kazanmasına **mecaz anlam** denir.

Sözcükler cümle içerisinde, deyim ve atasözlerinde mecaz anlam kazanır.

- ✓ Gazi'nin şen çehresi üstünden ciddi bir düşüncenin **bulutu** geçer gibi oldu.

Bu cümledeki "bulut" sözcüğü "keder, endişe" anlamında,

- ✓ Ben hayatımı yeniden ve bambaşka **çizgiler** üzerinde kuracağım.

Bu cümledeki “çizgi” sözcüğü “temel” anlamında,

- ✓ Bir kıvılcım isyan havası **doğuruyor**.

Bu cümledeki “doğur-” sözcüğü “ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak” anlamında,

- ✓ Bugün yine kaç **kapı** dolaştın?

Bu cümledeki “kapı” sözcüğü “ev gezmesi için gidilen yer” anlamında,

- ✓ Bu vicdan azabının demirden **pençesi** yüreğini sıkı-maya başlıyordu.

Bu cümledeki “pençe” sözcüğü “etkisinden kurtulmak olanaksız, etkisi çok olan güç” anlamında,

- ✓ Gençler dergimize yeni bir **soluk** getirdiler.

Bu cümledeki “soluk” sözcüğü “tarz” anlamında,

- ✓ Sokaklarda olay geçerken başka çocuklar da **sürüye** katılır, mektebe kadar giderler.

Bu cümledeki “sürü” sözcüğü “yönlendirilebilen insan topluluğu” anlamında,

Yani mecaz anlamda kullanılmıştır.

PUF NOKTASI

Temel anlamını kaybeden sözcük somut anlam kazanmışsa yan, soyut anlam kazanmışsa mecaz anlamda kullanılmıştır.

- ✓ Dağda üşümek için ateş yakmış. (Temel anlam)
somut
- ✓ Yemeği ateşten indirmiş. (Yan anlam)
somut
- ✓ Ateşi kırkattan aşağı düşmedi. (Yan anlam)
somut
- ✓ İçimin ateşi hiç küllenmedi. (Mecaz anlam)
soyut

Örnek

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük gerçek anlamın dışında kullanılmıştır?

- A) Dışarıda karlar erimeye başlamıştı.
- B) Bozuk kaldırımlardan sular akıyordu.
- C) Vücudu ezikler ile doluydu.
- D) Okuyabilmek için kapıdaki ışık yeterli değildi.
- E) Uykuda olan ağaçlar baharla uyandı.

Çözüm:

A seçeneğindeki “dışarı” sözcüğü “dış çevre, dış yer, hariç, içeri karşıtı”, B seçeneğindeki “bozuk” sözcüğü “bozulmuş olan”, C seçeneğindeki “ezik” sözcüğü “çarpma, dövülme vb. sebeplerle vücutta oluşan bere”, D seçeneğindeki “ışık” sözcüğü “cisimleri görmeyi, renkleri ayırt etmeyi sağlayan fiziksel enerji, erke, ziya, nur, şavk” anlamına geldiğinden bu sözcükler gerçek anlamlarıyla kullanılmıştır. Ancak E seçeneğindeki “uyku” sözcüğü “doğada görülen sükkûnet durumu” anlamına gelerek gerçek anlamın dışında yani mecaz anlamda kullanılmıştır.

Cevap E

C. Terim Anlam

Herhangi bir bilim, sanat, askerlik, spor ya da meslekle ilgili kavramları karşılayan sözcüklerin anlamına **terim anlam** denir.

- ✓ serum → tıp terimi
- ✓ zamir → dil bilgisi terimi
- ✓ kaside → edebiyat terimi
- ✓ seçim → hukuk terimi

- ✓ Yaşlılıktan gözlerine **perde** inmiş.

Bu cümledeki “perde” sözcüğü “katarakt” anlamında bir tıp terimidir.

- ✓ **Isı**, atomlar arası çekim gücünü yenerek maddenin hacmini artırır.

Bu cümlede “ısı” sözcüğü fizik terimidir.

- ✓ *Manas, Şehname, İlyada, Kalevala* birer **destan** örneğidir.

Bu cümlede “destan” sözcüğü edebiyat terimidir.

UYARI

Terim anlamlı sözcükler ait oldukları alan dışındaki cümlelerde kullanıldığında terim anlamlı olmaz.

- ✓ Hayatına güneş gibi doğmuştur.
- ✓ Konuya bu sözlerle noktayı koydu.

Bu cümlelerdeki altı çizili sözcükler günlük hayatla ilgili kavramları karşıladığından terim değildir.

SÖZCÜKTE ANLAM İLİŞKİLERİ

A. Eş Anlamlı (Anlamdaş) Sözcükler

Yazılışları farklı olduğu hâlde aynı anlamı karşılayan sözcüklere **eş anlamlı sözcükler** denir.

- ✓ O kadar yoksulmuş ki rüyasında bile eline para fakirmiş değmemiş.
- ✓ İnsanlara saygıyı yitirdin mi yandın.
hürmeti

- ✓ Hatıralarımızda kaldı o güzel günler.
Anılarımızda

- ✓ O gün Türkçe öğretmeninin yazılı yapma olasılığı vardı.
ihtimali

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerin yerlerine altlarındaki sözcükleri getirdiğimizde, cümlelerin anlamı değişmez. Yani bu sözcükler, kullanıldıkları cümleye göre eş anlamlıdır.

PUF NOKTASI

Bir sözcüğün eş anlamlısı kullanıldığı cümleye göre değişiklik gösterir.

- ✓ En **sağlam** sütunlar üstünde duruyordu.
- ✓ Korkma, oldukça **sağlam** bir iş.

Yukarıdaki cümlelerde “sağlam” sözcüğünün 1. cümlede eş anlamlısının “dayanıklı”, 2. cümlede ise “güvenilir” olduğu görülür.

UYARI

Eş anlamlı sözcüklerin aynı cümle içerisinde kullanılması gereksiz sözcük kullanımından kaynaklı anlatım bozukluğuna yol açar.

- ✓ Bu konuda onu **uyardım**, ikaz ettim.

Bu cümledeki “uyar-” ve “ikaz et-” sözcüklerinden biri gereksiz kullanılmıştır. Çünkü bu sözcükler eş anlamlıdır. Bunun için cümle ya “Bu konuda onu uyardım.” ya da “Bu konuda onu ikaz ettim.” şeklinde kullanılmalıdır.

Örnek

Son zamanlarda (vakitlerde) biraz eğitimsizlik biraz

I

kişisel menfaat (çıkar) biraz da vurdumduymazlıktan

II

kaynaklanan (anlaşılan) ve bir fenomen hâline (durumuna)

III

IV

gelmiş olumlu düşünce kavramını ele alalım (inceleyelim)

V

istedim.

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerden hangisi, araç içindeki sözle anlamca uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Cümledeki numaralanmış sözcüklere bakıldığında I, II, IV ve V'in anlamının araç içinde verilen sözün anlamıyla örtüştüğü görülür. Ancak III numaralı “kaynaklanan” sözcüğünün anlamı “anlaşılan” sözcüğüyle örtüşmemektedir.

Cevap C

B. Yakın Anamlı Sözcükler

Aynı anlamı karşılamamakla birlikte kullanıldıkları cümle içerisinde birbirlerinin anlamına yakın ifadeleri karşılayan sözcüklere **yakın anlamlı sözcükler** denir.

doğru → dürüst yalan → yanlış
uğraşmak → didinmek köşe → bucak

- ✓ İnsanları kırmamak için **doğru** sözcükleri kullanmaya uygun

çalışıyordu.

- ✓ Onu çağırmasak bize **küsebilir**.
gücenebilir

C. Karşıt (Zıt) Anamlı Sözcükler

Aynı anlam kapsamında yer almalarına rağmen, anlamca birbirine en uzakta bulunan sözcüklere **karşıt anlamlı sözcükler** denir.

büyük → küçük az → çok
aşağı → yukarı iyi → kötü
ileri → geri uzak → yakın
er → geç en → boy

UYARI

Bir sözcüğün olumsuz o sözcüğün karşıt anlamlısı değildir.

gülmek → gülmemek → ağlamak
olumsuz karşıt

akıllı → akılsız → deli
olumsuz karşıt

PUF NOKTASI

Bir sözcüğün karşıt anlamlısı kullanıldığı cümleye göre değişiklik gösterebilir.

- ✓ “Evin kapısı ardına kadar **açık**ti.” cümlesinde “açık” sözcüğünün karşıtı “kapalı”dır.
- ✓ “Üzerinde **açık** renkli bir kazak vardı.” cümlesinde “açık” sözcüğünün karşıtı “koyu”dur.

Komisyon

KPSS Genel Yetenek Genel Kültür Matematik Konu Anlatımlı

ISBN 978-625-6287-66-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayinevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: 2025, Ankara

Proje-Yayın Yönetmeni: Arzu Yoldaş

Dizgi-Grafik Tasarım: Arzu Orhan Kaya

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 501

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın. San. - Murat Tarcan

İvedik Cad. No: 417

Yenimahalle/ANKARA

Kızılbey Vd 8230201756

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47663

Değerli Adaylar,

Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS), öğrenim hayatınız boyunca verdiğiniz emeğin sonucunu alarak meslek hayatınıza adım atmanızı sağlayacak önemli bir aşamadır. Bu süreçteki emek ve çabanız, programlı bir çalışma ile sizi hedefinize doğru yöneltecek ve öne geçirecektir. Böylesi bir süreçte programlı bir çalışmaya kaynaklık edecek olan, deneyimli bir yazar ekibi tarafından özenle oluşturulmuş Konu Anlatımlı Setimizi sizlere sunuyoruz.

Konu Anlatımlı Setimizin önemli bir parçasını oluşturan **Matematik** kitabımız sınav kapsamında yer alan **30** matematik sorusunu çözebilmeniz için size yardımcı olacaktır. Kitabımızda konular anlatıldıktan sonra “Çözümlü” ve “Cevaplı” testler ile “Karma” testlere yer verilmiştir.

Bu testler de çalıştığınız konuları pekiştirmenizde sizlere katkı sağlayacaktır. Ayrıca Arti-Yapay Zekâ teknolojisi ile bütün kitaplarımıza artık cebinizden ve tabletinizden ulaşarak teknolojinin avantajlarından çalışmalarınızda da faydalanabileceksiniz. Kitabımızın baskı tarihinden sonra gerçekleşen herhangi bir değişiklik ya da sizlerden gelen geri bildirimler sonucunda yapılan bir düzenleme aşağıda verilen koda yüklenecek böylece kitabımız “**Dinamik**” bir şekilde tüm yıl boyunca yanınızda olacaktır.

Kitabımızın çalışmalarınızda yararlı olmasını temenni eder, KPSS’de ve meslek hayatınızda başarılar dileriz.

Pegem Akademi

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

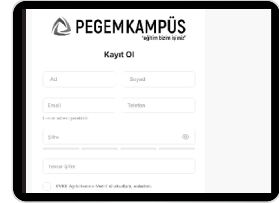

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

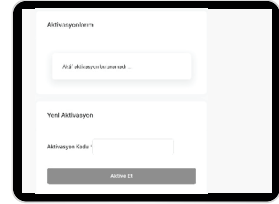
1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

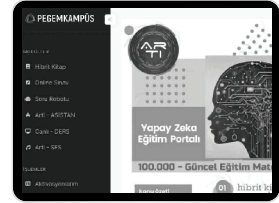
2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan **"Aktivasyonlarım"** sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

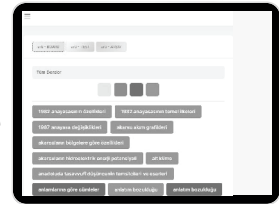
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen **"Hibrit Kitap"** sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki **"Arti-Asistan"** sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

**Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.**

**Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55**

1. Bölüm Sayılar

Sayılar.....	1
Çözümlü Test-1.....	11
Çözümlü Test-1.....	30
Çözümlü Test-1.....	40
Cevaplı Test 1-6.....	44

2. Bölüm Bölme - Bölünebilme Kuralları

Bölme	56
Çözümlü Test-1.....	61
Bölünebilme Kuralları	66
Çözümlü Test-1.....	73
Cevaplı Test 1-2.....	77

3. Bölüm Asal Çarpanlara Ayırma EBOB - EKOK

Asal Çarpanlara Ayırma.....	81
Çözümlü Test-1	93
Cevaplı Test 1-3.....	97

4. Bölüm Denklemler

Birinci Dereceden Bir Bilinmeyenli Denklemler	103
Çözümlü Test-1	111
Cevaplı Test 1-2.....	115

5. Bölüm Rasyonel Sayılar

Rasyonel Sayılar.....	119
Çözümlü Test 1-2.....	133
Cevaplı Test 1-2.....	141

6. Bölüm Eşitsizlikler

Basit Eşitsizlikler.....	145
Çözümlü Test-1	153
Cevaplı Test 1-2.....	157

7. Bölüm Mutlak Değer

Mutlak Değer.....	161
Çözümlü Test-1	168
Cevaplı Test	172

8. Bölüm Üslü Sayılar

Üslü Sayılar.....	174
Çözümlü Test 1-2	185
Cevaplı Test 1-2.....	193

9. Bölüm Köklü Sayılar

Köklü Sayılar.....	197
Çözümlü Test-1.....	214
Cevaplı Test 1-2.....	219

10. Bölüm

Çarpanlara Ayırma

Çarpanlara Ayırma.....	223
Çözümlü Test 1-2.....	234
Cevaplı Test 1-2	242

11. Bölüm

Oran - Orantı

Oran - Orantı	246
Çözümlü Test 1- 2.....	256
Cevaplı Test 1-2.....	264

12. Bölüm

Problemler

Denklem Kurma Problemleri.....	268
Çözümlü Test 1-3.....	277
Yaş Problemleri.....	289
Çözümlü Test - 1.....	293
Yüzde Problemleri	297
Kâr - Zarar Problemleri.....	299
Çözümlü Test 1-2.....	304
Karışım Problemleri	312
Çözümlü Test - 1.....	316
İşçi Problemleri.....	320
Havuz Problemleri	322
Çözümlü Test - 1.....	325
Hareket Problemleri.....	329
Çözümlü Test 1- 2.....	336
Cevaplı Test 1-8	344

13. Bölüm

Kümeler

Küme.....	360
Çözümlü Test-1.....	371
Cevaplı Test-1	375

14. Bölüm

Fonksiyon-İşlem-Modüler Aritmetik

Bağıntı	377
Fonksiyon	377
İşlem	384
Modüler Aritmetik.....	391
Çözümlü Test 1	395
Cevaplı Test 1-3	399

15. Bölüm

Permütasyon - Kombinasyon - Olasılık

Saymanın Temel Kuralları	405
Permütasyon (Sıralama)	407
Kombinasyon (Gruplama).....	411
Olasılık	416
Çözümlü Test 1-3.....	423
Cevaplı Test 1-2	435

16. Bölüm

Tablo ve Grafikler

Tablo ve Yorumlama	441
Grafik ve Yorumlama	446
Çözümlü Test 1-3.....	451
Cevaplı Test 1-2	464

17. Bölüm

Sayısal Mantık

Sayısal Mantık	469
Akil Yürütme	481
Görsel Yetenek	487
Cevaplı Test 1-4	494
Çözümlü Test	510

RAKAM

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 gibi tek haneli sembollere **rakam** denir.

SAYI

Rakamların tek başlarına veya bir çokluk oluşturacak şekilde bir araya gelmesiyle oluşan ifadelere **sayı** denir.

Örnek:

7 bir rakam aynı zamanda bir sayıdır.

36 iki rakamdan oluşan bir sayıdır.

712 üç rakamdan oluşan bir sayıdır.

- 5391 dört rakamdan oluşan negatif bir sayıdır.

ÖRNEK

a ve b birer rakam olmak üzere, $3a + 4b$ ifadesinin alabileceği en büyük değer kaçtır?

- A) 65 B) 63 C) 60 D) 57 E) 54

Çözüm:

İfadede kullanılacak rakamların farklı olup olmadığına dikkat edilmelidir. a ve b birbirinden farklı rakamlar denilmediğinden $3a + 4b$ ifadesinde en büyük değeri elde etmek için $a = 9$ ve $b = 9$ seçilmelidir.

Böylece $3a + 4b = 3 \cdot 9 + 4 \cdot 9 = 27 + 36 = 63$ bulunur.

ÖRNEK

a, b ve c birbirinden farklı rakamlar olmak üzere, $5a + 6b + 3c$ ifadesinin alabileceği en büyük değer kaçtır?

- A) 115 B) 110 C) 105 D) 100 E) 95

Çözüm:

Verilen ifadede rakamların farklı olması istendiğinden ve en büyük değer sorulduğundan seçilebilecek en büyük üç rakam 7, 8 ve 9 kullanılmalıdır.

Büyük değer elde etmek için bu değerler bilinmeyenlerin katsayılarının büyüklük sırasına göre verilmelidir.

O hâlde $a = 8$, $b = 9$, $c = 7$ seçilirse

$$\begin{aligned} 5a + 6b + 3c &= 5 \cdot 8 + 6 \cdot 9 + 3 \cdot 7 \\ &= 40 + 54 + 21 \\ &= 115 \text{ bulunur.} \end{aligned}$$

ÖRNEK

x, y ve z birbirinden farklı rakamlar olmak üzere, $4x + 2y + 7z$ ifadesinin alabileceği en küçük değer kaçtır?

- A) 6 B) 7 C) 8 D) 9 E) 10

Çözüm:

Verilen ifadede rakamların farklı olması istendiğinden ve en küçük değer sorulduğundan en küçük üç rakam 0, 1 ve 2 kullanılmalıdır.

Küçük değer elde etmek için bu değerler katsayılarının büyüklük sırası ile ters olacak şekilde seçilmelidir.

Yani $x = 1$, $y = 2$, $z = 0$ seçilirse

$$\begin{aligned} 4x + 2y + 7z &= 4 \cdot 1 + 2 \cdot 2 + 7 \cdot 0 = 4 + 4 + 0 \\ &= 8 \text{ bulunur.} \end{aligned}$$

ÖRNEK

x, y ve z birbirinden farklı rakamlardır.

Buna göre, $4x + 3y - 8z$ ifadesinin alabileceği en küçük değer kaçtır?

- A) -72 B) -69 C) -68 D) 7 E) 10

Çözüm:

Soruda rakamların farklı olması istendiğinden ve en küçük değer sorulduğundan katsayısı pozitif olan bilinmeyenlere küçük, katsayısı negatif olan bilinmeyenlere büyük değer verilmelidir.

Yani, $x = 0$, $y = 1$ ve $z = 9$ seçilmelidir.

$$4x + 3y - 8z = 4 \cdot 0 + 3 \cdot 1 - 8 \cdot 9 = 3 - 72 = -69$$

bulunur.

ÖRNEK

a ve b birer rakamdır.

$$a + \frac{32}{b} = 13$$

olduğuna göre, a'nın alabileceği değerler toplamı kaçtır?

- A) 11 B) 12 C) 13 D) 14 E) 15

Çözüm:

İşlem önceliğine göre, önce bölme işlemi yapılmalıdır.

b yerine 1, 2, 4 ve 8 rakamları yazılabilir.

$$b = 1 \text{ için } a + 32 = 13 \Rightarrow a = -19 \text{ (rakam değildir.)}$$

$$b = 2 \text{ için } a + 16 = 13 \Rightarrow a = -3 \text{ (rakam değildir.)}$$

$$b = 4 \text{ için } a + 8 = 13 \Rightarrow a = 5 \text{ olur.}$$

$$b = 8 \text{ için } a + 4 = 13 \Rightarrow a = 9 \text{ olur.}$$

Böylece a'nın alabileceği değerler toplamı $5 + 9 = 14$ bulunur.

DOĞAL SAYILAR

$\mathbb{N} = \{0, 1, 2, 3, \dots\}$ kümesine **doğal sayılar kümesi** denir.

En küçük doğal sayı "0" dir.

$\mathbb{N}^+ = \{1, 2, 3, \dots\}$ kümesine **pozitif doğal sayılar kümesi** denir.

En küçük pozitif doğal sayı veya sayma sayısı "1"dir.

NOT

$x, y \in \mathbb{N}$ ifadesi x ve y doğal sayı, $x, y \in \mathbb{N}^+$ ifadesi x ve y pozitif doğal sayı veya sayma sayısı şeklinde okunur.

ÖRNEK

a, b ve c birbirinden farklı doğal sayılar olmak üzere, $a + 4b + 2c$ ifadesinin alabileceği en küçük değer kaçtır?

- A) 0 B) 4 C) 6 D) 8 E) 10

Çözüm:

$a + 4b + 2c$ ifadesinin alabileceği en küçük değer bulunurken, denklemde verilen bilinmeyenlere katsayılarının büyüklüğü ile ters olacak şekilde küçük doğal sayı değerleri verilir.

En büyük katsayı "b" nin olduğu için $b = 0$, sonra en büyük katsayı "c" nin olduğu için $c = 1$ ve son olarak $a = 2$ seçilir.

Böylece; $a + 4b + 2c = 2 + 4 \cdot 0 + 2 \cdot 1 = 4$ bulunur.

ÖRNEK

x, y ve z pozitif doğal sayılar olmak üzere, $3x + 2y + 4z$ ifadesinin alabileceği en küçük değer kaçtır?

- A) 0 B) 7 C) 9 D) 13 E) 16

Çözüm:

x, y ve z pozitif doğal sayılarının birbirinden farklı olduğu belirtilmediğinden ifadede aynı değer bütün bilinmeyenlere verilebilir. Burada katsayılarının büyüklüğünün bir önemi yoktur.

Böylece $x = 1, y = 1$ ve $z = 1$ seçilirse

$3x + 2y + 4z = 3 \cdot 1 + 2 \cdot 1 + 4 \cdot 1 = 9$ bulunur.

ÖRNEK

a ve b doğal sayılardır.

$a + b = 19$ olduğuna göre, a'nın alabileceği kaç değer vardır?

- A) 18 B) 19 C) 20 D) 21 E) 22

Çözüm:

Toplamları sabit olduğundan bilinmeyenlerin birisine değer verilip diğer bilinmeyen değeri bulunur.

Yani $a + b = 19 \Rightarrow a = 0, b = 19$

$\Rightarrow a = 1, b = 18$

$\Rightarrow a = 2, b = 17$

\vdots

$\Rightarrow a = 19, b = 0$ bulunur.

Dolayısıyla a'nın alabileceği 20 değer vardır.

ÖRNEK

x ve y sayma sayısıdır.

$x + y = 23$ olduğuna göre, y'nin alabileceği kaç değer vardır?

- A) 20 B) 21 C) 22 D) 23 E) 24

Çözüm:

Toplamları sabit olduğundan bilinmeyenlerin birisine değer verilip diğer bilinmeyen değeri bulunur.

Yani $x + y = 23 \Rightarrow x = 1, y = 22$

$\Rightarrow x = 2, y = 21$

\vdots

$\Rightarrow x = 22, y = 1$

Dolayısıyla y'nin alabileceği 22 değer vardır.

ÖRNEK

a ve b pozitif doğal sayılardır.

$a + b = 20$ olduğuna göre, $a \cdot b$ çarpımının alabileceği en büyük ve en küçük değerlerin toplamı kaçtır?

- A) 119 B) 115 C) 109 D) 107 E) 100

Çözüm:

Toplamları sabit olan iki pozitif doğal sayının çarpımının en büyük ve en küçük değeri bulunurken birbirine yakın (duruma göre eşit seçilebilir) değerler ile birbirinden uzak değerler seçilmelidir.

$a + b = 20 \Rightarrow a = 10, b = 10$ seçilirse $a \cdot b = 100$

$\Rightarrow a = 1, b = 19$ seçilirse $a \cdot b = 19$ olur.

Dolayısıyla $a \cdot b$ 'nin en büyük değeri 100, en küçük değeri 19 olur. Buradan $a \cdot b$ 'nin alabileceği en büyük ve en küçük değerlerin toplamı $100 + 19 = 119$ bulunur.

ÖRNEK

x ve y doğal sayılardır.

$x + y = 27$ olduğuna göre, $x \cdot y$ çarpımının alabileceği en büyük ve en küçük değerlerin toplamı kaçtır?

- A) 208 B) 201 C) 198 D) 186 E) 182

Çözüm:

Toplamları sabit olduğundan x ve y nin birbirine yakın ve birbirinden uzak değerlerine bakılacak olursa,

$$x + y = 27 \Rightarrow x = 13 \quad y = 14 \text{ seçersek } x \cdot y = 182$$

$$\Rightarrow x = 0 \quad y = 27 \text{ seçersek } x \cdot y = 0 \text{ olur.}$$

Dolayısıyla $x \cdot y$ 'nin alabileceği en büyük değer 182 ve en küçük değer 0 olur.

Bu değerlerin toplamı ise $182 + 0 = 182$ bulunur.

ÖRNEK

Toplamları 18 olan farklı iki doğal sayının çarpımının alabileceği en büyük değer kaçtır?

- A) 77 B) 78 C) 79 D) 80 E) 81

Çözüm:

Toplamları 18 olan iki sayı x ve y seçilirse $x + y = 18$ olur. x ile y birbirinden farklı doğal sayılar olduğundan $x \cdot y$ 'nin en büyük değerini hesaplayabilmek için $x = 10$ ve $y = 8$ seçilir. Böylece $x \cdot y = 80$ bulunur.

ÖRNEK

a ve b doğal sayılardır.

$a \cdot b = 64$ olduğuna göre, $a + b$ toplamının alabileceği en büyük ve en küçük değerlerin toplamı kaçtır?

- A) 82 B) 81 C) 80 D) 79 E) 78

Çözüm:

Çarpımları sabit olan iki doğal sayının toplamının alabileceği en büyük değer bulunurken sayılar birbirinden uzak, en küçük değer bulunurken sayılar birbirine yakın seçilmelidir.

$$\text{Yani } a \cdot b = 64 \Rightarrow a = 8, b = 8 \text{ seçilirse } a + b = 16$$

$$\Rightarrow a = 1, b = 64 \text{ seçilirse } a + b = 65 \text{ olur.}$$

Dolayısıyla $a + b$ nin alabileceği en büyük değer 65, en küçük değer 16 olur.

Bu değerlerin toplamı ise $65 + 16 = 81$ bulunur.

ÖRNEK

Çarpımları 48 olan iki doğal sayının toplamının alabileceği en büyük ve en küçük değerlerin toplamı kaçtır?

- A) 63 B) 62 C) 61 D) 60 E) 59

Çözüm:

Çarpımları 48 olan iki doğal sayı x ve y olsun.

$$x \cdot y = 48 \Rightarrow x = 8, y = 6 \text{ seçilirse } x + y = 14$$

$$\Rightarrow x = 1, y = 48 \text{ seçilirse } x + y = 49$$

Dolayısıyla $x + y$ 'nin alabileceği en büyük değer 49, en küçük değer 14 olur.

Buradan bu değerlerin toplamı $14 + 49 = 63$ bulunur.

ÖRNEK

x , y ve z doğal sayılardır.

$x + z = 5y$ olduğuna göre, $x + y + z$ toplamı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) 20 B) 22 C) 24 D) 27 E) 32

Çözüm:

$x + y + z$ toplamında $x + z$ değeri yerine $5y$ yazılırsa

$$x + y + z = \frac{x + z}{5y} + y = 5y + y = 6y \text{ bulunur.}$$

Dolayısıyla toplamın sonucu 6'nın katları olmalıdır. Seçenekler incelenirse cevap 6'nın katı olan seçenek yani 24 olur.

ÖRNEK

a , b ve c pozitif doğal sayılar ve $3a = 4b$, $5b = 6c$ olmak üzere, $a + b + c$ toplamı aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) 19 B) 27 C) 38 D) 57 E) 76

Çözüm:

Verilen iki eşitlikte ortak bilinmeyen " b " olduğundan " a " ve " c " nin değerleri " b " değişkenine bağlı olarak yazılacak olursa

$$3a = 4b \Rightarrow a = \frac{4b}{3} \text{ ve } 5b = 6c \Rightarrow c = \frac{5b}{6} \text{ olur.}$$

Buradan

$$a + b + c = \frac{4b}{3} + \frac{b}{1} + \frac{5b}{6} = \frac{8b + 6b + 5b}{6} = \frac{19b}{6}$$

Dolayısıyla $b = 6$ için $a + b + c = 19$

$b = 12$ için $a + b + c = 38$ bulunur.

O hâlde $a + b + c$ toplamı 19 ve 19'un katları olmalıdır.

Seçeneklere bakılırsa, $a + b + c$ toplamı 27 olamaz.

ÖRNEK

x ve y doğal sayılardır.

$$x + \frac{9}{y} = 6$$

olduğuna göre, x'in alabileceği değerler toplamı kaçtır?

- A) 8 B) 7 C) 6 D) 5 E) 4

Çözüm:

$x + \frac{9}{y} = 6$ denkleminde paydada verilen bilinmeyene; pay kısmındaki sayıyı bölecek şekilde değerler verilip diğer değişkenin değerleri bulunur.

Burada $y = 1, 3, 9$ değerlerini alabilir.

$$\text{O hâlde } x + \frac{9}{y} = 6 \Rightarrow y = 9 \text{ için } x + 1 = 6 \Rightarrow x = 5$$

$$\Rightarrow y = 3 \text{ için } x + 3 = 6 \Rightarrow x = 3$$

$$\Rightarrow y = 1 \text{ için } x + 9 = 6 \Rightarrow x = -3$$

x ve y doğal sayı olduğundan x'in alabileceği değerler $x = 5$ ve $x = 3$ 'tür.

Bu değerlerin toplamı ise $5 + 3 = 8$ bulunur.

ÖRNEK

a ve b doğal sayılardır.

$$a = \frac{6b + 10}{b}$$

olduğuna göre, b'nin alabileceği değerler toplamı kaçtır?

- A) 10 B) 12 C) 15 D) 18 E) 20

Çözüm:

Verilen ifade aşağıdaki gibi düzenlenecek olursa,

$$a = \frac{6b + 10}{b} = \frac{6b}{b} + \frac{10}{b} \Rightarrow 6 + \frac{10}{b} \text{ olur.}$$

a ve b doğal sayı olduğundan b, 10'u bölen sayılar yazılmalıdır. O hâlde b'nin alabileceği değerler toplamı

$$1 + 2 + 5 + 10 = 18 \text{ bulunur.}$$

ÖRNEK

x ve y doğal sayılardır.

$$5x + 6y = 125$$

eşitliğini sağlayan kaç tane (x, y) ikilisi vardır?

- A) 4 B) 5 C) 6 D) 7 E) 8

Çözüm:

$5x + 6y = 125$ eşitliğinde x ve y değişkenlerinin ilk değerleri bulunur. Daha sonra x'in değerleri bulunurken y'nin katsayısı kadar artırılır (veya azaltılır), y'nin değerleri bulunurken x'in katsayısı kadar artırılır (veya azaltılır).

$$\text{Yani } 5x + 6y = 125 \Rightarrow x = 1 \text{ ve } y = 20$$

$$\Rightarrow x = 7 \text{ ve } y = 15$$

$$\Rightarrow x = 13 \text{ ve } y = 10$$

$$\Rightarrow x = 19 \text{ ve } y = 5$$

$$\Rightarrow x = 25 \text{ ve } y = 0 \text{ olur.}$$

Dolayısıyla (1, 20), (7, 15), (13, 10), (19, 5), (25, 0) olmak üzere 5 tane sıralı ikili bulunur.

ÖRNEK

a, b ve c doğal sayılardır.

$$5a + 6b + 4c = 71$$

olduğuna göre, a + b + c toplamı en az kaçtır?

- A) 13 B) 12 C) 11 D) 10 E) 9

Çözüm:

Toplamın küçük olması için katsayısı büyük olan değişkene büyük değer verilmelidir.

$$b = 11 \Rightarrow 5a + 66 + 4c = 71$$

$$\Rightarrow 5a + 4c = 5$$

$$\Rightarrow a = 1 \text{ ve } c = 0 \text{ olur.}$$

Böylece a + b + c toplamı en az $1 + 11 + 0 = 12$ bulunur.

TAM SAYILAR

$Z = \{\dots, -3, -2, -1, 0, 1, 2, 3\}$ kümesine **tam sayılar** kümesi denir. Tam sayılar kümesi negatif tam sayılar kümesi, pozitif tam sayılar kümesi ve $\{0\}$ kümesinin elemanlarının birleşimidir.

1) Negatif tam sayılar:

$Z^- = \{\dots, -3, -2, -1\}$ kümesine **negatif tam sayılar** kümesi denir.

Negatif tam sayılar kümesi sıfıra yaklaştıkça büyür. En büyük negatif tam sayı "-1" dir.

2) Pozitif tam sayılar:

$Z^+ = \{1, 2, 3, \dots\}$ kümesine **pozitif tam sayılar kümesi** denir.

Pozitif tam sayılar kümesi sıfıra yaklaştıkça küçülür.

En küçük pozitif tam sayı "1" dir.

3) Sıfır (0) pozitif tam sayı veya negatif tam sayı değildir.

ÖRNEK

x, y ve z negatif tam sayılardır.

$$4x + 3y + 5z$$

ifadesinin alabileceği en büyük değer kaçtır?

- A) 0 B) -8 C) -10 D) -12 E) -22

Çözüm:

x, y ve z birbirinden farklı olmadığından alabilecekleri en büyük negatif tam sayı değeri -1'dir.

$$x = -1, y = -1 \text{ ve } z = -1 \text{ seçilirse}$$

$$4x + 3y + 5z = 4(-1) + 3(-1) + 5(-1) = -12 \text{ bulunur.}$$

ÖRNEK

a, b ve c negatif tam sayıdır.

$$a - b = 9$$

$$b - c = 13$$

olduğuna göre, a + b + c toplamı en çok kaçtır?

- A) -34 B) -30 C) -27 D) -25 E) -21

Çözüm:

Verilen denklemler alt alta toplanarak ortak olan bilinmeyen (yani b) yok edilecek olursa

$$\begin{array}{r} a - b = 9 \\ + \quad b - c = 13 \\ \hline a - c = 22 \end{array}$$

$$a - c = 22 \Rightarrow a = c + 22 \text{ olur.}$$

$$c = -23 \text{ seçilirse } a = -1 \text{ ve } b = -10 \text{ olur.}$$

$$\text{Buradan } a + b + c = -1 - 10 - 23 = -34 \text{ bulunur.}$$

ÖRNEK

x, y ve z pozitif tam sayılardır.

$$3x + 2y + z = 19$$

olduğuna göre, x + y + z toplamı en az kaçtır?

- A) 7 B) 8 C) 9 D) 10 E) 11

Çözüm:

x + y + z nin en küçük değeri alabilmesi için katsayısı büyük olan bilinmeyene alabileceği en büyük değer verilerek işlem yapılır.

$$x = 5 \text{ seçilirse } 2y + z = 4$$

$$y = 1 \text{ seçilirse } z = 2 \text{ olur.}$$

$$x + y + z = 5 + 1 + 2 = 8 \text{ bulunur.}$$

(x = 4, y = 3 ve z = 1 seçilirse de eşitlik korunur ve x + y + z = 4 + 3 + 1 = 8 olur. x, y, z'ye verilebilecek diğer değerlerde toplam değeri büyüür.)

ÖRNEK

a, b ve c farklı pozitif tam sayılardır.

$$5a + 3b + c = 36$$

olduğuna göre, a + b + c toplamı en çok kaçtır?

- A) 26 B) 27 C) 28 D) 29 E) 30

Çözüm:

a + b + c'nin en büyük değeri alabilmesi için katsayısı büyük olan bilinmeyene alabileceği en küçük değer verilerek işlem yapılır.

$$a = 1 \text{ seçilirse } 3b + c = 31 \quad b = 2 \text{ seçilirse } c = 25 \text{ olur.}$$

$$\text{Buradan } a + b + c = 1 + 2 + 25 = 28 \text{ bulunur.}$$

ÖRNEK

x ve y tam sayılardır.

$$x \cdot y = 25$$

olduğuna göre, x + y toplamı en az kaçtır?

- A) 26 B) 10 C) 0 D) -10 E) -26

Çözüm:

x ve y tam sayı olduğundan ifadenin en küçük değerini bulabilmek için x ve y negatif tam sayılar seçilmelidir.

$$\text{O hâlde } x = -1 \text{ ve } y = -25 \text{ ve seçilirse}$$

$$x + y = -1 - 25 = -26 \text{ bulunur.}$$

ÖRNEK

x, y ve z tam sayılardır.

$$x \cdot y = 15$$

$$y \cdot z = 20$$

olduğuna göre, x + y + z toplamı en az kaçtır?

- A) -12 B) -20 C) -24 D) -36 E) -39

Çözüm:

x, y ve z tam sayı olduğundan x + y + z toplamının en az olabilmesi için ortak olan bilinmeyene, en büyük negatif tam sayı değeri verilmelidir.

$$\text{O hâlde } y = -1 \text{ seçilirse } x = -15 \text{ ve } z = -20 \text{ olur.}$$

$$\text{Buradan } x + y + z = -15 - 1 - 20 = -36 \text{ bulunur.}$$

Komisyon

KPSS Genel Yetenek Genel Kültür Geometri Konu Anlatımlı

ISBN 978-625-6287-66-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayinevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: 2025, Ankara

Proje-Yayın Yönetmeni: Arzu Yoldaş

Dizgi-Grafik Tasarım: Arzu Orhan Kaya

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 501

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın. San. - Murat Tarcan

İvedik Cad. No: 417

Yenimahalle/ANKARA

Kızılıbey Vd 8230201756

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47663

Değerli Adaylar;

Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS), öğrenim hayatınız boyunca verdiğiniz emeğin sonucunu alarak meslek hayatınıza adım atmanızı sağlayacak önemli bir aşamadır.

Bu süreçteki emek ve çabanız, programlı bir çalışma ile sizi hedefinize doğru yöneltecek ve öne geçirecektir.

Böylesi bir süreçte programlı bir çalışmaya kaynaklık edecek olan, deneyimli bir yazar ekibi tarafından özenle oluşturulmuş Konu Anlatımlı Setimizi sizlere sunuyoruz.

Konu Anlatımlı Setimizin önemli bir parçasını oluşturan **Geometri** kitabımız sınav kapsamında yer alan **3 veya 4 soruyu** çözebilmeniz için size yardımcı olacaktır. Kitabımızda bölümlerin sonunda yer alan "Cevaplı" testler de öğrendiklerinizi pekiştirmenizi sağlayacaktır.

Kitabımızın baskı tarihinden sonra gerçekleşen herhangi bir değişiklik ya da sizlerden gelen geri bildirimler sonucunda yapılan bir düzenleme aşağıda verilen koda yüklenecek böylece kitabımız "**Dinamik**" bir şekilde tüm yıl boyunca yanınızda olacaktır. Ayrıca Arti-Yapay Zekâ teknolojisi ile bütün kitaplarımıza artık cebinizden ve tabletinizden ulaşarak teknolojinin avantajlarından çalışmalarınızda da faydalanabileceksiniz.

Kitabımızın çalışmalarınızda yararlı olmasını temenni eder, KPSS'de ve meslek hayatınızda başarılar dileriz.

Pegem Akademi

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

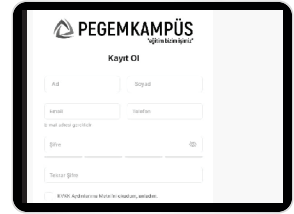

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

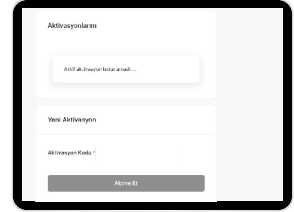
1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

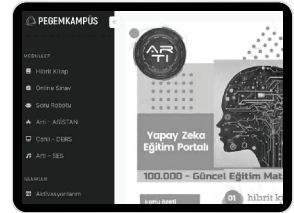
2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "**Aktivasyonlarım**" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

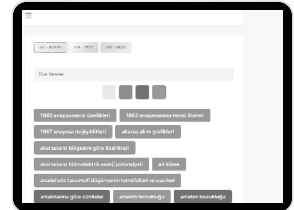
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "**Hibrit Kitap**" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki "**Arti-Asistan**" sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

**Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55**

1. Bölüm Geometrik Kavramlar - Doğruda Açılar - Üçgenler

Geometrik Kavramlar.....	1
Tanımsız Kavramlar.....	1
Açılar.....	1
Açı Çeşitleri.....	2
Açıortay.....	3
Tümler Açılar.....	4
Bütünler Açılar.....	4
Ters Açılar.....	4
Paralel İki Doğrunun Bir Kesen ile Yaptığı Açılar.....	4
Paralel İki Doğrunun Birden Çok Kesen ile Meydana Getirdiği Açılar.....	5
Kenarları Paralel Açılar.....	7
Kenarları Dik Açılar.....	7
Üçgenler.....	11
Üçgen Çeşitleri.....	11
Açılarına Göre Üçgenler.....	11
Kenarlarına Göre Üçgenler.....	11
Üçgende Temel ve Yardımcı Elemanlar.....	12
Üçgende Açılar ile İlgili Özellikler.....	13
Dik Üçgen.....	19
Üçgende Açıortay Teoremleri.....	25
Üçgende Kenarortay Teoremleri.....	29
Özel Üçgenler.....	34
İkizkenar Üçgen.....	34
Eşkenar Üçgen.....	37
Üçgende Alan.....	41
Üçgende Benzerlik.....	47
Üçgende Açı - Kenar Bağıntıları.....	57
Üçgen Eşitsizliği.....	57
Cevaplı Test 1 - 13.....	63

2. Bölüm Çokgenler ve Dörtgenler

Çokgenler.....	89
Dörtgenler.....	95
Dörtgenlerde Alan.....	97
Paralelkenar.....	99
Paralelkenarda Alan.....	100
Eşkenar Dörtgen.....	103
Dikdörtgen.....	105
Kare.....	108
Yamuk.....	110
Deltoid.....	115
Cevaplı Test 1 - 5.....	116

3. Bölüm Çember ve Daire

Çember ve Daire.....	126
Çemberde Açı.....	126
Çemberde Yardımcı Elemanlar.....	126
Çemberde Yay ve Açı Özellikleri.....	128
Çemberde Kiriş Yay Özellikleri.....	133
Çemberde Uzunluk.....	134
Bir Noktanın Bir Çembere Göre Kuvveti.....	134
İki Çemberin Ortak Teğetleri.....	139
İki Çemberin Birbirine Göre Durumları.....	141
Üçgenin Çemberleri.....	142
Teğetler Dörtgeni.....	143
Dairede Alan.....	143
Çemberde Benzerlik.....	147
Cevaplı Test 1 - 3.....	150

4. Bölüm Analitik Geometri

Noktanın Analitik İncelenmesi	156
Analitik Düzlem	156
İki Nokta Arasındaki Uzaklık	157
Doğrusal Noktalar	158
Doğrusal Olmayan Noktalar	161
Doğrunun Analitik İncelenmesi	164
Doğrunun Eğim Açısı ve Eğimi	164
Doğrunun Grafiğinin Çizimi	165
Doğrunun Denklemleri	166
Özel Doğrular	168
İki Doğrunun Birbirine Göre Durumları	169
Doğru Demeti	171
Simetriler	173
Noktanın Simetriği	173
Doğrunun Simetriği	177
Eşitsizlikler	179
Cevaplı Test	186

5. Bölüm Katı Cisimler

Prizma	188
Dikdörtgenler Prizması	189
Küp	191
Silindir	192
Piramit	195
Koni	196
Küre	198
Cevaplı Test 1 – 2	199

GEOMETRİK KAVRAMLAR

Tanımsız Kavramlar

Nokta, doğru, düzlem gibi kavramlar tanımsız kavramlardır.

Nokta

Kalem ucunun kâğıt üzerine bıraktığı işaret veya izdir. Noktanın belli bir alanı, hacmi veya boyutu yoktur. Nokta büyük harfle gösterilir.

Örneğin;

Doğru

İki ucu sınırsız aynı doğrultulu noktaların kümesidir.

Doğrular genelde küçük harfle temsil edilirler. **d** doğrusu veya **AB** diye sembolize edilebilir.

Doğru Parçası

İki nokta ile bu iki nokta arasında kalan noktaların birleşim kümesine **doğru parçası** denir.

doğru parçası $[AB]$ sembolü ile gösterilir.

$[CD] \rightarrow$ CD doğru parçası

$|CD| \rightarrow$ CD doğru parçasının uzunluğu olarak gösterilir.

Işın

Bir ucu başlangıç noktası olup diğer ucu sonsuza giden noktaların oluşturduğu kümeye **ışın** denir.

$[AB \rightarrow$ AB yarı doğrusu diye okunur.

Yarı Doğru

$[AB$ ışınından başlangıç noktası yani A noktasının çıkartılması ile elde edilen noktaların kümesine **AB yarı doğrusu** denir.

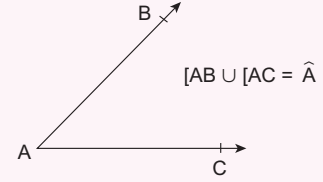
$]AB \rightarrow$ AB yarı doğrusu diye okunur.

Düzlem

Bir masanın üstü, durgun su yüzeyi gibi tamamen düz ve aynı zamanda her yöne sınırsız olan noktaların oluşturduğu kümeye **düzlem** denir.

AÇILAR

Başlangıç noktaları aynı olan iki ışının birleşimine "**Açı**" denir.

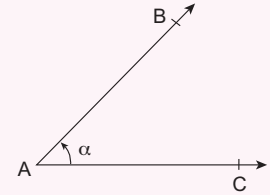

Yani, $[AB$ ve $[AC$ ışınlarının birleşimi ile oluşan açı BAC ya da CAB açısıdır.

BAC açısı \widehat{BAC} ya da \widehat{CAB} şeklinde gösterilir.

Açının Ölçüsü

$[AB$ ve $[AC$ ışınları arasında kalan bölgeye \widehat{A} nın ölçüsü denir. Her \widehat{A} na 0 ile 360 arasında bir tek reel sayı karşılık gelir. Bu reel sayıya BAC açısının (ya da CAB açısının) ölçüsü denir.

Yani BAC açısının ölçüsü α dir.

ve $m(\widehat{BAC}) = m(\widehat{A}) = \alpha$ veya

$s(\widehat{BAC}) = s(\widehat{A}) = \alpha$ ile gösterilir.

Eş Açılar: Ölçüleri eşit olan açılara **eş açılar** denir.

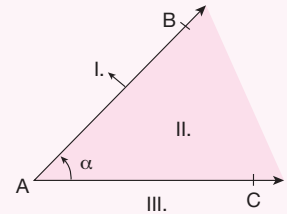
Yani, $m(\widehat{A}) = m(\widehat{B}) \Rightarrow$ A ile B açıları eş açılardır.

Açının Düzlemde Ayırdığı Bölgeler

Herhangi bir açı düzlemi üç farklı bölgeye ayırır.

Bu bölgeler

- I. Açının kolları
- II. Açının iç bölgesi
- III. Açının dış bölgesi

Açı Ölçü Birimleri

Derece, Grad, Radyan açı ölçü birimleridir. Genelde ölçü birimi olarak derece kullanılır. $20^\circ, 40^\circ, \dots$ şeklinde gösterilir.

Bu üç farklı açı ölçü birimleri arasındaki bağıntıyı şöyle verebiliriz.

D: Derece

G: Grad

R: Radyan olmak üzere

$$\frac{D}{180} = \frac{G}{200} = \frac{R}{\pi} \text{ bağıntısı vardır.}$$

NOT

Bir ışının başlangıç noktası etrafında bir tur döndürülmesi ile oluşan açı 360° , 400 Grad ve 2π Radyandır.

Derecenin Alt Birimleri

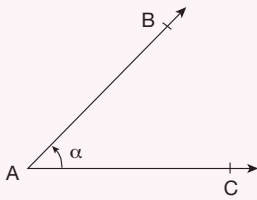
$1^\circ \rightarrow$ Bir derece } $1^\circ = 60'$
 $1' \rightarrow$ Bir dakika } $1' = 60''$
 $1'' \rightarrow$ Bir saniye } $1^\circ = 3600''$ dir.

AÇI ÇEŞİTLERİ

Dar Açı

Ölçüsü 0° ile 90° arasında olan açılara **dar açı** denir.

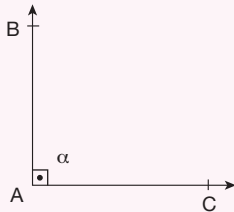
Yani, $0^\circ < \alpha < 90^\circ \Leftrightarrow \alpha$ dar açıdır.

Dik Açı

Ölçüsü 90° olan açılara **dik açı** denir.

Yani, $\alpha = 90^\circ \Leftrightarrow \alpha$ dik açıdır.

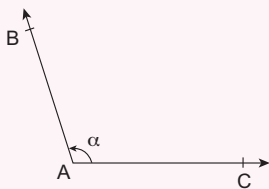

Geniş Açı

Ölçüsü 90° ile 180° arasında olan açılara **geniş açı** denir.

Yani,

$90^\circ < \alpha < 180^\circ \Leftrightarrow \alpha$ geniş açıdır.

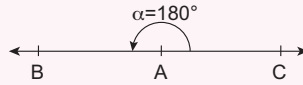

Doğru Açı

Ölçüsü 180° olan açılara **doğru açı** denir.

Yani,

$\alpha = 180^\circ \Leftrightarrow \alpha$ doğru açıdır.

Tam Açı

Ölçüsü 360° olan açılara **tam açı** denir.

Yani,

$\alpha = 360^\circ \Leftrightarrow \alpha$ tam açıdır.

$\alpha = 360^\circ$

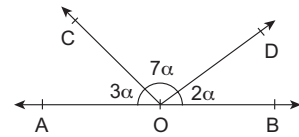
Örnek

A, O ve B noktaları doğrusal,

$m(\widehat{DOB}) = 2\alpha$

$m(\widehat{COD}) = 7\alpha$ ve

$m(\widehat{AOC}) = 3\alpha$

Yukarıdaki verilere göre, α kaç derecedir?

- A) 10 B) 12 C) 15 D) 18 E) 20

Çözüm:

A, O ve B noktaları doğrusal olduğundan doğru açı tanımını gereği 180° lik açı meydana getirirler.

Yani, $3\alpha + 7\alpha + 2\alpha = 180^\circ$ dir.

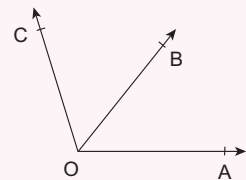
$12\alpha = 180^\circ$

$\Rightarrow \alpha = 15^\circ$ bulunur.

Komşu Açılar

Köşeleri ve birer kenarı ortak olan iç bölgelerinin kesişimleri boş küme olan açılara **komşu açılar** denir.

Yani, \widehat{COB} ile \widehat{BOA} komşu iki açıdır.

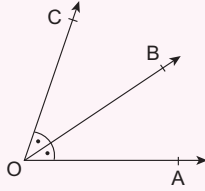
AÇIORTAY

Açıyı iki eşit açığa ayıran ışına **açıortay** denir.

Yani, $m(\widehat{COB}) = m(\widehat{BOA})$ dir.

[OB ye \widehat{COA} nın açıortayı denir.

[OC ile [OA ya açıortayın kolları (kenarları) denir.

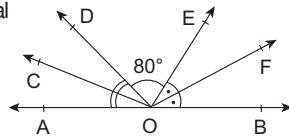

Örnek

A, O ve B noktaları doğrusal

[OC ile [OF açıortay

$m(\widehat{DOE}) = 80^\circ$

Yukarıdaki verilere göre, $m(\widehat{COF})$ kaç derecedir?

- A) 100 B) 110 C) 120 D) 130 E) 140

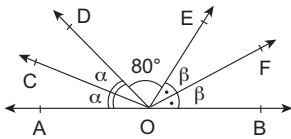
Çözüm:

A, O ve B noktaları doğrusal olduğundan meydana gelen açılarının ölçüleri toplamı 180° dir.

$$m(\widehat{AOC}) = m(\widehat{COD}) = \alpha$$

$$m(\widehat{EOF}) = m(\widehat{FOB}) = \beta$$

dersek

$$2\alpha + 2\beta + 80^\circ = 180^\circ \Rightarrow 2\alpha + 2\beta = 100^\circ \Rightarrow \alpha + \beta = 50^\circ$$

$$m(\widehat{COF}) = \alpha + \beta + 80^\circ \Rightarrow m(\widehat{COF}) = 130^\circ \text{ bulunur.}$$

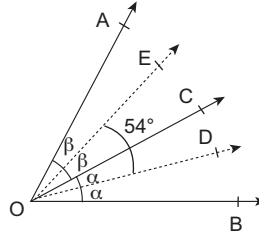
Örnek

Komşu iki açının açıortayları arasında kalan açı 54° dir.

Buna göre, bu iki açının ölçüleri toplamı kaç derecedir?

- A) 100 B) 104 C) 106 D) 108 E) 110

Çözüm:

\widehat{BOC} ile \widehat{COA} komşu iki açıdır. [OD ile [OE

açıortaydır. $m(\widehat{DOE}) = 54^\circ$ olduğundan

$$m(\widehat{BOD}) = m(\widehat{DOC}) = \alpha \text{ ve}$$

$$m(\widehat{COE}) = m(\widehat{EOA}) = \beta \text{ dersek}$$

$$m(\widehat{DOE}) = \alpha + \beta = 54^\circ \text{ dir.}$$

$$\text{Buradan } m(\widehat{BOC}) + m(\widehat{COA}) = 2\alpha + 2\beta$$

$$\frac{2(\alpha + \beta)}{54^\circ} = 108^\circ \text{ bulunur.}$$

NOT

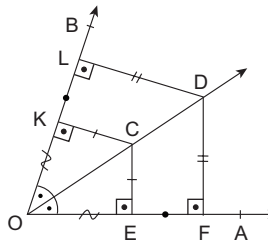
Açıortay üzerinde alınan herhangi bir noktanın, açının kollarına olan dik uzunlukları birbirine eşittir.

[OD açıortay, [OB ile [OA açıortayın kolları olmak üzere

$$[CK] \perp [OB], [DL] \perp [OB],$$

$$[CE] \perp [OA] \text{ ve } [DF] \perp [OA]$$

çizilirse

$$|CK| = |CE|, |DL| = |DF| \text{ ve } |KO| = |EO|, |LO| = |FO| \text{ dur.}$$

TÜMLER AÇILAR

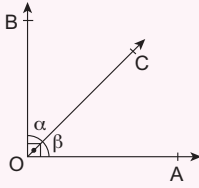
Ölçüleri toplamı 90° olan iki açıya **tümler** iki açı denir.

Yani, α ile β buldukları açılardan ölçüleri olmak üzere

$\alpha + \beta = 90^\circ \Leftrightarrow \alpha$ ile β tümler iki açıdır.

α nın tümleri $90^\circ - \alpha$

β nın tümleri $90^\circ - \beta$ dir.

BÜTÜNLER AÇILAR

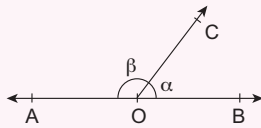
Ölçüleri toplamı 180° olan iki açıya **bütünler** açılar denir.

Yani, α ile β buldukları açılardan ölçüleri olmak üzere

$\alpha + \beta = 180^\circ \Leftrightarrow \alpha$ ile β bütünler iki açıdır.

α nın bütünleri $180^\circ - \alpha$

β nın bütünleri $180^\circ - \beta$ dir.

Örnek

Bir açının 4 katının 5° fazlası aynı açının tümlerine eşit olduğuna göre, açının bütünleri kaç derecedir?

- A) 157 B) 159 C) 161 D) 163 E) 165

Çözüm:

Açı **Tümleri**

α $90^\circ - \alpha$ dir.

Denklemler kurulursa

$$4\alpha + 5^\circ = 90^\circ - \alpha \text{ dir.}$$

$$5\alpha = 85^\circ \Rightarrow \alpha = 17^\circ \text{ bulunur.}$$

O hâlde, açının bütünleri

$$180^\circ - \alpha = 180^\circ - 17^\circ = 163^\circ \text{ bulunur.}$$

Örnek

Bütünler iki açıdan biri diğerine bölündüğünde bölüm 4, kalan 10° dir.

Buna göre, küçük açı kaç derecedir?

- A) 32 B) 34 C) 36 D) 38 E) 40

Çözüm:

Bütünler iki açı

α ile β olsun.

O hâlde, $\alpha + \beta = 180^\circ$ dir.

Verilen denklem yazılacak olursa

$$\frac{\alpha}{10^\circ} = \frac{\beta}{4} \Rightarrow \alpha = 4\beta + 10^\circ \text{ dir.}$$

Buradan $\alpha = 4\beta + 10^\circ$ denklemi

$\alpha + \beta = 180^\circ$ denklemine yerine yazılacak olursa

$$4\beta + 10^\circ + \beta = 180^\circ \Rightarrow 5\beta = 170^\circ$$

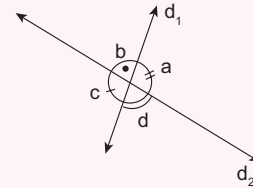
$$\Rightarrow \beta = 34^\circ$$

$$\Rightarrow \alpha = 146^\circ \text{ dir.}$$

O hâlde, küçük açı $\beta = 34^\circ$ bulunur.

TERS AÇILAR

Kesişen iki doğrunun oluşturduğu açılardan birbirine komşu olmayan açılara **ters açılar** denir.

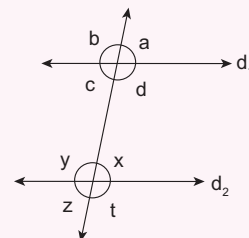

Yani, Kesişen d_1 ve d_2 doğrularında \hat{a} ile \hat{c} , \hat{b} ile \hat{d} açıları ters açılardır.

Ters açılardan ölçüleri birbirine eşittir. $a = c$ ve $b = d$ dir.

PARALEL İKİ DOĞRUNUN BİR KESEN İLE YAPTIĞI AÇILAR

$d_1 \parallel d_2$ ve a, b, c, d, x, y, z, t buldukları açılardan ölçüleridir.

(i) Yöndeş açılar

$d_1 // d_2$ ise

\hat{a} ile \hat{x} , \hat{b} ile \hat{y} , \hat{d} ile \hat{t} , \hat{c} ile \hat{z} **yöndeş** açılardır. Yöndeş açılardan ölçüleri birbirine eşittir.

Yani, $a = x$, $b = y$, $c = z$, $d = t$ dir.

(ii) İç ters açılar

$d_1 // d_2$ ise

\hat{c} ile \hat{x} ve \hat{d} ile \hat{y} **iç ters** açılardır. İç ters açılardan ölçüleri birbirine eşittir.

Yani, $c = x$ ve $d = y$ dir.

(iii) Dış ters açılar

$d_1 // d_2$ ise

\hat{a} ile \hat{z} ve \hat{b} ile \hat{t} **dış ters** açılardır.

Dış ters açılardan ölçüleri birbirine eşittir.

Yani, $a = z$ ve $b = t$ dir.

(iv) Karşı durumlu açılar

$d_1 // d_2$ ise

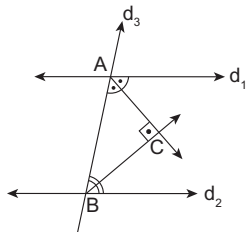
\hat{c} ile \hat{y} ve \hat{d} ile \hat{x} **karşı durumlu** iki açıdır. Karşı durumlu açılardan ölçüleri toplamı 180° dir.

Yani, $c + y = 180^\circ$ ve $d + x = 180^\circ$ dir.

NOT

Karşı durumlu açılardan açıortayları birbirine diktir.

Yani, $d_1 // d_2$ [AC ile [BC açıortay \Rightarrow [AC \perp [BC dir.

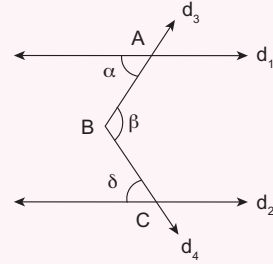

PARALEL İKİ DOĞRUNUN BİRDEN ÇOK KESEN İLE MEYDANA GETİRDİĞİ AÇILAR

(i) $d_1 // d_2$ ve $d_3 \cap d_4 = \{B\}$

α , δ , β buldukları açılardan ölçüleri olmak üzere

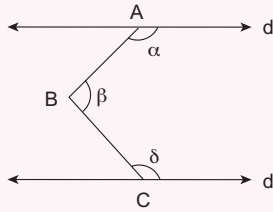
$\alpha + \delta = \beta$ dir.

(ii) $d_1 // d_2$

α , δ , β buldukları açılardan ölçüleri olmak üzere

$\alpha + \beta + \delta = 360^\circ$ dir.

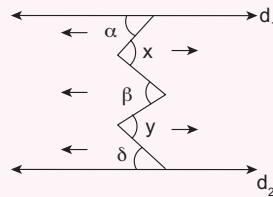

NOT

Paralel doğrular n doğruyla kesilirse meydana gelen aynı yönlü açılardan ölçüleri toplamı $n \cdot 180^\circ$ dir.

(iii) $d_1 // d_2$ ise şekildeki açılardan ardışık zıt yönlü açılardır.

Aynı yöndeki açılardan ölçüleri toplamı ile bu açılardan göre, ters yönde olan aynı yönlü açılardan ölçülerinin toplamı birbirine eşittir.

Yani, α , δ , β , x , y buldukları açılardan ölçüleri olduğuna göre $\alpha + \beta + \delta = x + y$ dir.

Komisyon

KPSS Genel Yetenek Genel Kültür Tarih Konu Anlatımlı

ISBN 978-625-6287-66-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: 2025, Ankara

Proje-Yayın Yönetmeni: Arzu Yoldaş

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın. San. - Murat Tarcan

İvedik Cad. No: 417

Yenimahalle/ANKARA

Kızılıbey Vd 8230201756

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47663

Değerli Adaylar;

Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS), öğrenim hayatınız boyunca verdiğiniz emeğin sonucunu alarak meslek hayatınıza adım atmanızı sağlayacak önemli bir aşamadır. Bu süreçteki emek ve çabanız, programlı bir çalışma ile sizi hedefinize doğru yöneltecek ve öne geçirecektir. Böylesi bir süreçte programlı bir çalışmaya kaynaklık edecek olan, deneyimli bir yazar ekibi tarafından özenle oluşturulmuş Konu Anlatımlı Setimizi sizlere sunuyoruz. Konu Anlatımlı Setimizin önemli bir parçasını oluşturan **Tarih** kitabımız, Tarih dersi ile ilgili ön yargılarınıza ve kaygılarınıza son verebilecek nitelikte hazırlanmıştır. Kitabımızda tarihî olayların sebep sonuç ilişkilerini daha iyi kavrayabilmenizi sağlayacak şekilde hazırlanmış olan konu anlatımı, “Not”, “Yorum” ve “Uyarı” kutucuklarındaki bilgilerle desteklenmiştir. Ayrıntı gibi görünen ama sınavda sorulabilecek bazı konular “Meraklısına” kutucuklarında sizlere sunulmuştur. Özellikle kültür ve uygarlıkla ilgili konularda da “Kavram Bilgisi” kutucukları ile kavramlar bir arada verilmiştir. “Aklınızda Olsun” kısımlarında yer alan kısa bilgilerle çalışmanızı pekiştirebileceksiniz. Kitabımızın baskı tarihinden sonra gerçekleşen herhangi bir değişiklik ya da sizlerden gelen geri bildirimler sonucunda yapılan bir düzenleme aşağıda verilen koda yüklenecek böylece kitabımız “**Dinamik**” bir şekilde tüm yıl boyunca yanınızda olacaktır. Ayrıca Arti-Yapay Zekâ teknolojisi ile bütün kitaplarımıza artık cebinizden ve tabletinizden ulaşarak teknolojinin avantajlarından çalışmalarınızda da faydalanabileceksiniz.

Kitabın çalışmalarınızda yararlı olması temennisi ile, KPSS’de ve meslek hayatınızda başarılar dileriz.

Pegem Akademi

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

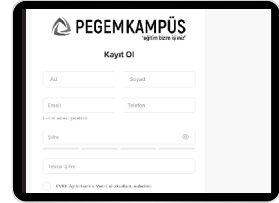

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

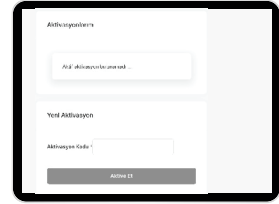
1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

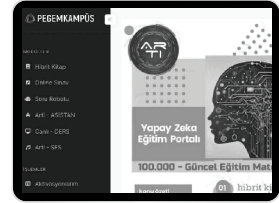
2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "**Aktivasyonlarım**" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

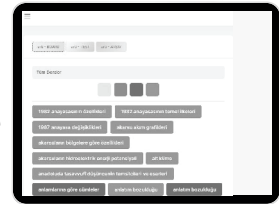
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "**Hibrit Kitap**" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki "**Arti-Asistan**" sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

**Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55**

1. Bölüm

İslamiyet Öncesi Türk Tarihi

Türk Adının Anlamı	1
Türklerin Ana Yurdu	1
Orta Asya Türk Göçlerinin Sebepleri ve Sonuçları	2
Orta Asya ve Avrupa'da Kurulan İlk Türk Devletleri	2
İslamiyet Öncesi Türk Devletleri'nde Kültür ve Uygarlık	9
Çözümlü Test	16
Cevaplı Test	19

2. Bölüm

Türk - İslam Tarihi

Türklerin İslamiyet'i Kabulü	22
İlk Türk - İslam Devletleri	23
Mısır'da Kurulan Türk Devletleri	27
İlk Türk - İslam Devletlerinde Kültür ve Uygarlık	28
Çözümlü Test	38
Cevaplı Test	43

3. Bölüm

Yerleşme ve Devletleşme Sürecinde Selçuklu Türkiyesi

Anadolu'da Türkler	46
Anadolu'da Kurulan I. Dönem Türk Beylikler	47
Türkiye (Anadolu) Selçuklu Devleti	48
Kösedağ Savaşı'ndan Sonra Anadolu'da Kurulan II. Türk Beylikleri	51
Haçlı Seferleri	52
Orta Asya ve Yakın Doğu'da Kurulan Devletler	53
Türkiye Selçuklu Devleti ve Beylikler Dönemi'nde Kültür ve Uygarlık	55
Çözümlü Test	62
Cevaplı Test	67

4. Bölüm

Osmanlı Tarihi

Kuruluş Dönemi (Beylikten Devlete Osmanlı Devleti) (1299 - 1453)	70
Yükselme Dönemi (Dünya Gücü: Osmanlı Devleti) (1453 - 1579)	74
Çözümlü Test	80
Cevaplı Test	85

5. Bölüm

Osmanlıda Kültür ve Uygarlık

Osmanlıda Devlet Anlayışı	88
Çözümlü Test	113
Cevaplı Test	117

6. Bölüm

Osmanlıda Yenileşme ve Demokratikleşme Hareketleri

Duraklama Dönemi (Arayış Yılları) (1579 - 1699)	120
Gerileme Dönemi (XVIII. Yüzyıl) (1699 - 1792)	126
Dağılma Dönemi (En Uzun Yüzyıl) (XIX. Yüzyıl)	133
Çözümlü Test	148
Cevaplı Test	153

7. Bölüm

Avrupa'da Yaşanan Gelişmeler ve Bu Gelişmelerin Türk - İslam Dünyasına Etkileri

Orta Çağ'da Avrupa	157
Yeni Çağ'da Avrupa	158
Yakın Çağ'da Avrupa	162
Çözümlü Test	165
Cevaplı Test	170

8. Bölüm

XX. Yüzyılda Osmanlı Devleti

Trablusgarp Savaşı (1911 – 1912)	172
Balkan Savaşları (1912 - 1913).....	173
I. Dünya Savaşı (1914-1918)	175
Mondros Ateşkes Anlaşması (30 Ekim 1918)	182
İzmir'in İşgali ve Kuvayimilliyeye	186
Çözümlü Test.....	189
Cevaplı Test	196

9 . Bölüm

Millî Mücadele Hazırlık Dönemi

Genelgeler ve Kongreler Dönemi.....	200
I. TBMM Dönemi	209
Çözümlü Test.....	216
Cevaplı Test	222

10 . Bölüm

Millî Mücadele Muharebeler ve Antlaşmalar Dönemi

Kurtuluş Savaşı'nda Cepheleler	225
Lozan Konferansı ve Lozan Barış Antlaşması	237
Çözümlü Test.....	240
Cevaplı Test	243

11. Bölüm

Atatürk İlke ve İnkılapları Atatürk Dönemi İş Politika Gelişmeleri

II. Türkiye Büyük Millet Meclisi Dönemi.....	246
İnkılap Kavramı.....	246
Siyasi Alanda Yapılan İnkılaplar	246
Hukuk Alanında Yapılan İnkılaplar	253
Eğitim ve Kültür Alanında Yapılan İnkılaplar	254
Sosyal Alanda Yapılan İnkılaplar.....	258
Ekonomi Alanında Yapılan İnkılaplar.....	260
Sağlık Alanı ve Sosyal Alandaki Gelişmeler.....	263
Atatürk İlkeleri.....	263
Çözümlü Test.....	267
Cevaplı Test	273

12. Bölüm

Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası

Türk Dış Politikasının Temel İlkeleri.....	277
1923 -1932 Arası Türk Dış Politikası.....	277
1932 - 1939 Arası Türk Dış Politikası.....	280
Çözümlü Test.....	283
Cevaplı Test	286

13. Bölüm

Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi

İki Küresel Savaş Arasında Dünya.....	288
II. Dünya Savaşı.....	295
Soğuk Savaş Dönemi	304
Yumuşama (Detant) Dönemi ve Sonrası.....	315
Küreselleşen Dünya.....	331
Çözümlü Test.....	351
Cevaplı Test	359

1. BÖLÜM

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ

TÜRK ADININ ANLAMI

- Avrasya'da Türkleri araştıran bilim insanları, bu ezelf milletin adının anlamı konusunda, tarihin çeşitli dönemlerinde ve kaynaklarında farklı anlamlara rastlamışlardır.

Türk adı;

- ◆ Çin kaynaklarında "miğfer"
- ◆ Uygur metinlerinde "güç, kuvvet"
- ◆ Kaşgarlı Mahmut'un "*Divanu Lugâti't Türk*" eserinde "olgunluk çağı",
- ◆ Ziya Gökalp'in eserlerinde "törelî, kanun, nizam sahibi",
- ◆ A. Wambery'e göre "türemek, çoğalmak",
- ◆ G. Doerfer'e göre; "Devlete bağlı halk",
- ◆ Barthold'a göre, "Birlik kazanmış halk",
- ◆ Herodot'a göre; "Deniz kıyısında oturan adam" anlamlarına gelmektedir.
- 1911'de bulunan eski bir Türkçe metinden, Türk kelimesinin yaygın olarak "güç, kuvvet" anlamında kullandığı anlaşılmaktadır.
- "Türk" kelimesini ilk defa siyasi ad olarak kullanan devlet, Kök Türkler olmuştur.
- Türk adından ilk kez bahseden kaynak ise Çin yıllıklarıdır. VIII. yüzyıldan itibaren Bizans, İran ve Arap kaynaklarında Türk kelimesine yer verilmiştir.

Coğrafi olarak Türkiye adı;

- Türklerin yaşadığı yer anlamına gelmektedir.
- Türkiye adı ilk defa VI. yüzyılda Bizans kaynaklarında Türklerin ana vatanı Orta Asya için,
- IX. ve X. yüzyıllarda Bizans kaynaklarında Volga'dan Orta Avrupa'ya kadar uzanan saha için,
- XI. ve XIII. yüzyıllarda Memlûklerin hâkim olduğu Mısır ve Suriye için,
- XII. yüzyıldan sonra ise Anadolu'yu ifade etmek için kullanılmıştır.

Not

Avrasya; Asya ve Avrupa kıtalarının büyük bir bölümünü içine alan Türkler, Moğollar, Çinliler ve Slavların yaşadığı coğrafyaya verilen addır.

TÜRKLERİN ANA YURDU

- Türklerin ana yurdu Orta Asya'dır.
- Orta Asya, doğuda, Kingan Dağları; batıda, Hazar Denizi; güneyde Hindikuş ve Karanlık dağları; kuzeyde Altay Dağları ve Baykal Gölü ile çevrili olan bölgedir.
- Orta Asya, denizden uzak karasal bir iklime sahiptir. Bölge yüksek düzlükler, dağlar ve ağaçsız steplerle kaplıdır. Bu etkenler Türklerin göçebe bir hayat sürmelerinde ve hayvancılık ile uğraşmalarında etkili olmuştur.

Ana Yurtta Görülen Kültür Merkezleri

Anav:

- Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat çevresinde bulunur.
- Türk kültürünün önemli bir unsuru olan "at" ilk kez bu kültürde görülmüştür.
- Orta Asya'nın en eski kültür merkezidir.

Afanesyev:

- Altay - Sayan Dağları çevresinde Minusinsk'te bulunur.
- Türklere ait en eski kültür merkezi olarak kabul edilir.
- Konargöçer bir yaşam sürdürmüştür.
- Taşınabilir sanat eserleri ve madenden eşyalar bulunmuştur.

Andronova:

- Yenisey dolaylarında bulunur.
- Kültür, geniş bir alanda etkili olmuştur.
- Türklerin ataları tarafından meydana getirilmiştir.

Karasuk:

- Karasuk Nehri (Kırgızistan) civarında bulunur.
- Bu kültürde; demir madeni, birçok bölgeye göre daha erken işlenmeye başlamıştır.
- Tekerlekli, üstü çadırlarla örtülü arabalar kullanılmıştır.
- Atlı göçebe kültürün Orta Asya'ya yayılmasını sağlamıştır.

Tagar:

- Abakan bölgesinde bulunur.
- Kültür mensuplarına "Altaylılar" da denir.
- Türk kültürünün en gelişmiş ve sentezlenmiş halidir.

ORTA ASYA TÜRK GÖÇLERİNİN SEBEPLERİ VE SONUÇLARI

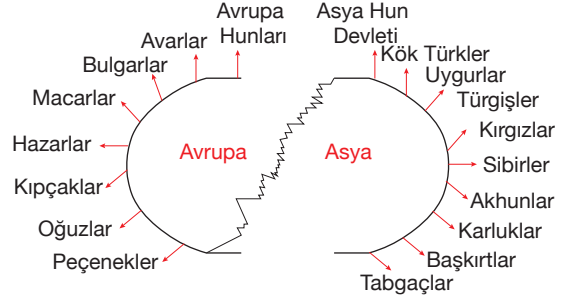
Sebepleri

- İklim koşullarının değişmesi
- Kuraklık
- Hayvan hastalıkları ve otlakların daralması
- Salgın hastalıklar
- Nüfus artışı
- Üretimin, tüketimi karşılayamaması
- Boylar arasındaki mücadele
- Dış baskılar
- Cihan hâkimiyeti düşüncesi
- Özgür ve bağımsız yaşama isteği

Sonuçları

- Türkler, dünyanın farklı bölgelerine yayılmışlar ve bu durum Türk tarihinin bir bütün olarak incelenmesini zorlaştırmıştır.
- Göçler sayesinde, Türk kültürü Avrupa, Afrika ve Asya'ya yayılmıştır.
- Türkler gittikleri yerlerdeki toplumlara devlet ve askerî teşkilat gibi alanlarda etkilemişlerdir.
- Geniş bir coğrafya'ya yayılan Türkler, pek çok Türk devleti kurmuştur. Bu durum teşkilatçı yapılarının göstergesidir.
- Türklerin farklı bölgelerde devlet kurmaları Türkler arasında dini ve kültürel farklılıklar oluşturmuştur.
- Anadolu'ya yönelen Türk boyları İslamiyet'i kabul ederek büyük ve güçlü Türk devletleri kurmuşlardır.
- Avrupa'ya göç eden bazı Türk boyları ise Hristiyanlığı kabul ederek millî benliklerini kaybetmişlerdir.

ORTA ASYA VE AVRUPA'DA KURULAN İLK TÜRK DEVLETLERİ

Not

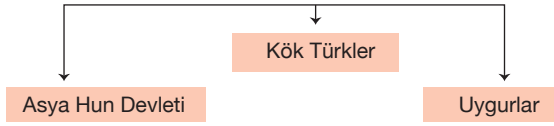
- Avarlar ve Hunlar hem Asya'da hem de Avrupa'da varlıklarını sürdürmüşlerdir.
- İskitler bir Türk devleti olarak değil içinde Türk topluluklarını barındıran bir devlet olarak kabul edilir.
- Avrupa'ya giden Oğuzlar ve Peçenekler devletleşmemişlerdir.

İskitler (Sakalar)

- Orta Asya kökenli atlı göçebe Türk toplulukları tarafından kurulmuştur.
- Kırım, Kafkas, Hazar coğrafyasına hâkim olmuşlardır.
- En önemli hükümdarı **Alp Er Tunga**'dır.
- Firdevsi "**Şehname**" adlı eserinde Alp Er Tunga'dan **Efrasiyab**" adı ile söz etmiştir.
- **Alp Er Tunga** ve **Şu** destanları İskitlere aittir.
- **Alp Er Tunga** Destanı, İskit ve Pers savaşlarını anlatmıştır.
- "**Tomris**" adında kadın hükümdarları vardır.
- Amazon kadınları, bir süre İskitlerin hâkimiyetinde yaşamışlardır.
- Altın işlemeciliğinde gelişmişlerdir; "**Bozkırın kuyumcuları**" olarak anılmışlardır.
- Ekonomileri hayvancılığa dayalıdır. Yoğurt, çökelek yaparak kıymız içmişlerdir. Keçeden yapılmış çadırı, dört tekerlekli araba üzerine yerleştirerek kullanmışlardır.
- Üzengiyi bulmuşlardır.
- **Gök Tanrı** ve Şamanizm inançlarını benimsemişlerdir. Ölülerini kurganlara (mezarlara) mumyalayarak gömmüşlerdir.
- Sanat eserlerinde "Hayvan üslubu"nu benimsemişlerdir.
- Günümüz Yakut Türkleri, İskit soyundan gelmektedir.

Orta Asya'da Kurulan İlk Türk Devletleri

Asya Hun Devleti (Büyük Hun Devleti)

- Orta Asya Türk tarihinin ilk büyük Türk devletidir.
- Orhun ve Selenga nehirleri arasında devlet kurmuşlardır.
- Başkentleri Ötüken'dir. Ötüken "toprak ana" olarak adlandırılmış ve "kutlu vatan" olarak kabul edilmiştir.
- Bilinen ilk hükümdarı Teoman'dır. (MÖ 220 - 209). Bu dönemde Çinliler, Yüe - çiler ve Moğol - Tunguzlarla savaşmıştır.
- Hun Devleti ve Çin arasında İpek Yolu'na hâkim olmak için uzun mücadeleler yapılmıştır.
- Çin, Hun akınlarını engellemek için imparator Si Huang Dönemi'nde kaleleri birleştirerek Çin Seddi'ni inşa etmiştir.
- Asya Hun Devleti'nin en parlak dönemi Mete Han zamanında yaşanmıştır.
- Mete Han Orta Asya'daki Türk boylarını bir bayrak altında toplamış, böylece Orta Asya'daki Türk siyasi birliği ilk kez kurulmuştur.
- Bu dönemde Çin üzerinde baskı kurulmuş Mete Han Çin'i egemenliği altına alacak gücü olmasına rağmen Çin'i topraklarına katmamış vergiye bağlamıştır. Bunun sebebi kalabalık Çin nüfusu içinde millî benliklerini kaybetmelerinden duyulan endişedir.
- Mete Han zamanında ülke en geniş sınırlara ulaşmış ve İpek Yolu üzerinde de hâkimiyet kurulmuştur.

- Türk askerî teşkilatının temeli olan **Onluk Sistem** de Mete Han Dönemi'nde oluşturulmuş. Böylece ilk disiplinli Türk ordusu kurulmuştur. Mete Han'ın tahta çıkış tarihi olan MÖ 209 Türk Kara Kuvvetlerinin kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir. Onluk Sistem üzerine kurulmuş bu askerî teşkilatlanmayı; Bizans, Moğol, Roma, Çin ve Rusya gibi devletler örnek almıştır. Dünya askerî tarihine önemli katkı sağlanmıştır.
- Ülke yönetimini kolaylaştırmak amacıyla **ikili yönetim anlayışı** Mete Han Dönemi'nde uygulanmış ve devlet işlerinin görüşüldüğü **kurultay** toplantıları yapılmıştır. Böylece Türk devlet teşkilatının temelini Hunlar atmıştır.
- Türk tarihinin önemli destanlarından **Oğuz Kağan Destanı** Mete Han Dönemi'nde oluşturulmuştur.
- Mete Han'dan sonra başa oğlu Ki-ok geçmiştir. Ki-ok Çinliler ile akrabalık kurmak için bir Çin prensesiyle evlenmiştir.
- Çin, Hunlara karşı askerî yoldan elde edemediği zaferi diplomatik yollarla ve bazı casusluk faaliyetleri ile kazanmaya çalışmıştır. Türklere karşı "**Böl, parçala, yönet**" politikasını uygulamıştır.
- Çin, entrikaları neticesinde gittikçe zayıflayan Asya Hun Devleti'nde, Ho-han-yeh ve Çi-çi arasında Çin hâkimiyetini kabul etme ve bağımsızlık konusunda görüş ayrılıkları yaşanmıştır. Kurultay görüşmeleri neticesinde Asya Hun Devleti Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılmıştır.
- MÖ 36'da Batı Hunları Çin egemenliğine girmiştir. Doğu Hunları ise Kuzey ve Güney olarak ikiye ayrılmıştır. Güney Hunları, Sienpiler tarafından yıkılmıştır.
- Çin baskısından kaçan Kuzey Hunları, batıya göç ederek Kavimler Göçü'ne sebep olmuşlardır.

Kavimler Göçü (375)

- Çin baskısından kaçan Hunlar batıya doğru göç etmişlerdir.
- Hunlar bu göçleri esnasında bazı kavimleri hâkimiyetleri altına alırken, bazı kavimleri de yurtlarından atmıştır.
- 375 yılında German kavimleri olan Ostrogot, Vizigot, Gepit, Vandal gibi kavimlerle karşılaşmışlardır. Romalıların barbar kavim olarak nitelendirdiği Süev, Angil, Sakson, Burgont, Alan, Frank gibi toplumlar da etkilenmiştir.
- Bütün bu kavimler buldukları yerleri terk ederek batıya doğru bir göç dalgalanması meydana getirmişlerdir. Bu olaya **Kavimler Göçü** denir.

Kavimler Göçü'nün Sonuçları

- Kavimlerin yer değiştirmesinden dolayı Avrupa uzun yıllar karışıklık içinde kalmıştır.
- Göç eden kavimlerin Avrupa'nın çeşitli yerlerine yerleşmesi ile bugünkü Avrupa devletlerinin temeli atılmıştır. (İngiltere, Fransa, İspanya, Almanya)
- Avrupa'nın etnik yapısı değişmiştir.
- Roma İmparatorluğu doğu ve batı olarak ikiye ayrılmıştır (395). Batı Roma, 476 yılında yıkılmış, Doğu Roma, İstanbul merkezli yaşamaya devam etmiştir.
- Karmaşık dönem içerisinde merkezî krallıklar güç kaybetmiş ve **feodalite** (derebeylik) rejimi ortaya çıkmıştır.
- Hristiyanlık yayılmış, kilise ve **skolastik düşünce** önem kazanmıştır.
- İlk Çağ sona ermiş ve **Orta Çağ** başlamıştır.
- Hunlar Avrupa'ya yerleşerek, Türk kültürünü Avrupa'ya taşımışlar ve Avrupa Hun Devleti'ni kurmuşlardır.

Avrupa Hun Devleti (375 – 469)

- Balamir önderliğinde Kavimler Göçü'nü başlatan Hun boyları tarafından Macaristan'da kurulmuştur.
 - Avrupa'da kurulan ilk Türk devletidir.
 - Türk kültür ve medeniyetini Avrupa'ya taşımışlardır.
 - Balamir'den sonra devletin başına Uldız geçmiştir. Uldız Dönemi'nde Anadolu'ya ilk Türk akınları yapılmıştır. Ayrıca "Güneşin battığı yere kadar her yeri zaptedebilirim." sözü Uldız'a aittir.
 - Uldız Dönemi'nde Doğu Roma İmparatorluğu baskı altında tutulurken Batı Roma İmparatorluğu ile dostluk kurulmuştur.
 - Uldız'dan sonra devletin başına Karaton, Rua ve daha sonra da Attila geçmiştir.
 - Avrupa Hunları en parlak dönemini Attila zamanında yaşamıştır.
 - Attila, Doğu Roma ile ilişkileri geliştirmek için **Margus (Konstantia) Barışı**'ni yapmıştır. Bu barış ile Doğu Roma vergiye bağlanmıştır.
 - Margus Barışı'nın maddeleri şunlardır:
 - Doğu Roma, Hun kaçaklarını ülkesine kabul etmeyecektir.
 - Doğu Roma, Romalı mülteciler ve esirler için fidye ödeyecektir.
 - Doğu Roma, Hun hâkimiyetindeki kavimlerle Hunlara karşı iş birliği yapmayacaktır.
 - Taraflar arasında ticaret devam edecektir.
 - Antlaşma süreli olacaktır.
 - Doğu Roma'nın, Avrupa Hun Devleti'ne ödediği vergi 300 Libre'den 700 Libre'ye çıkacaktır.
 - Attila, Margus Barışı şartlarına uyulmaması üzerine **Balkan Seferleri'ne** çıkmıştır. Seferler sonucunda **Anatolius (Anatolyus) Barışı** yapılmıştır (447). Bu barış ile Doğu Roma'nın ödediği vergi üç katına çıkarılmıştır.
 - Attila, Doğu Roma'yı denetim altına aldıktan sonra Batı Roma üzerinde baskı kurmuştur. **Galya Seferi'ne** çıkmıştır (551). Seferlerin devamı üzerine Papa I. Leo'nun ara buluculuk yapması üzerine Attila, Roma'yı işgal etmekten vazgeçmiştir.
- Attila'nın Roma Seferi'nden Vazgeçme Sebepleri:**
- Roma'nın Hristiyanlar için kutsal olması
 - Batı Roma'nın Attila'dan aman dilemesi ve onun üstünlüğünü kabul etmesi
 - Attila'nın Sasani Devleti üzerine sefere çıkmayı düşünmesi
 - Attila, Roma seferinden döndükten sonra hayatını kaybetmiştir Devletin başına oğulları İlek, Dengizik ve İrnək geçmiştir. Bundan sonra devlet dağılma sürecine girmiştir.
 - Hristiyanlığı benimseyerek zaman içerisinde millî benliklerini kaybetmişlerdir.

I. Kök Türk Devleti (552 – 659)

- Aşina soyundan gelen Kök Türkler, **Bumin Kağan**'ın Avarlara karşı isyanı üzerine, **Ötüken** merkezli kurulmuştur.
- Bumin Kağan "İl Kağan" unvanını almıştır.
- Tarihte "Türk" kelimesini devlet adı olarak kullanan ilk Türk devletidir. Bu durum da milliyetçi bir anlayışa sahip olduklarını göstermektedir.
- Orta Asya'da kurulan Türk devletleri arasında en geniş sınırlara ulaşan devlettir.
- Ülke yönetiminde **İkili Teşkilat Sistemi** uygulanmış, Bumin Kağan ülkenin doğusunu yönetirken, batı bölümünü de kardeşi **İstemi Yabgu** yönetmiştir.
- İstemi Yabgu İpek Yolu'na hâkim olabilmek için Akhunlara karşı Sasaniler ile anlaşarak Akhun Devleti'ne son vermiştir. Daha sonra Sasanilerin İpek Yolu'nu Kök Türklerle kapatması üzerine Bizans ile ittifak kurularak Sasaniler etkisiz hâle getirilmiştir.

Yorum

Kök Türklerin uyguladığı bu politika, denge politikasıdır ve devletlerin dış politikalarının zamana ve şartlara göre değişebildiğini göstermektedir.

- Kök Türkler İpek Yolu'nun kontrolünü uzun süre ellerinde tutmuşlardır. İpek Yolu hâkimiyeti için Çinlilerle de savaşlar yapılmıştır.
- Kök Türk Devleti en parlak dönemini **Mukan Kağan** zamanında yaşamıştır. Bu dönemde Avarlar, Kitanlar ve Kırgızlar hâkimiyet altına alınmıştır.
- Mukan Kağan'dan sonra başa geçen **Tapo Kağan** zamanında Budizm benimsenmiştir. Ancak Budizmi, halka benimsetme çabaları tepki görmüştür. Sonrasında başa geçen **İşbara Kağan** Çin'in asimilasyon politikalarına karşı "çağlardan beri uygulanan Türk töresini değiştirmeye gücüm yetmez." sözlerini söylemiştir.

- Kök Türkler 582 yılında Tardu'nun isyanı sonucunda Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılmıştır. Daha sonra her iki kol da Çin egemenliğine girmiştir.
- İlk Türk devletleri arasında madeni parayı ilk kullanan Kök Türkler olmuştur. Yapılan kazılarda Kök Türklerle ait birçok para bulunmuştur. Paraların ön yüzünde kağan ve hatun birlikte gösterilmiştir.
- Türkler, I. Kök Türk Devleti'nin yıkılışından sonra 50 yılı aşkın bir süre Çin esaretinde yaşamak zorunda kalmıştır. Türkler bağımsızlıklarını tekrar kazanmak için birçok kez ayaklanmışlardır. Bu ayaklanmalardan biri de Çin sarayını basmak amacıyla yapılan **Kürşad Ayaklanması**'dır. Bu ayaklanma başarısız olsa da Türklerin bağımsızlığına olan inancını tazeleyen bir kahramanlık olarak tarihe geçmiştir.

II. Kök Türk Devleti (Kutluk Devleti) (682 – 744)

- Çin egemenliğinde yaşamak istemeyen Türkler 682'de **Kutluk Kağan** önderliğinde ayaklanarak tekrar bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır. Kutluk Kağan Türk boylarını yeniden birleştirdiği için "derleyen, toparlayan" anlamına gelen "**İlteriş**" unvanını almıştır.
- II. Kök Türk Devleti'nin kuruluşunda **Vezir Tonyukuk**'un büyük katkısı olmuştur. Tonyukuk; Kutluk Kağan, Kapgan Kağan ve Bilge Kağan dönemlerinde vezirlik yapmış önemli bir devlet adamıdır. Vezirlik makamının oluşturulması da devlet örgütlenmesine önem verildiğinin göstergesidir.

Not

Vezir Tonyukuk Apa Tarkan unvanını almıştır. "Kök Türklerin Bismarkı" olarak da tanınlanır.

- İlteriş Kağan'dan sonra tahta kardeşi Kapgan Kağan geçmiştir. Kapgan Kağan, Türk boylarını hâkimiyet altına almıştır. Ancak Kapgan Kağan'ın sert tutumu devlete bağlı boyların isyan etmesine neden olmuştur. Kapgan Kağan Bayırku Türklerinin saldırısı sonucunda öldürülmüştür.
- İnel Kağan'ın kısa süren kağanlığından sonra Bilge Kağan tahta geçmiştir.
- Devlet en parlak dönemini Bilge Kağan zamanında yaşamıştır. Bilge Kağan ülkeyi kardeşi **Kül Tigin** ile birlikte idare etmiştir. Basmil, Karluk, Kırgız ve Türgişler gibi pek çok Türk boyu tekrar Kök Türk hâkimiyetine alınmıştır.
- Türklerde ilk millî alfabe (Orhun / Kök Türk Alfabesi) Kök Türk Devleti tarafından oluşturulmuştur. Kök Türk alfabesi 4 tanesi ünlü olmak üzere 38 harften oluşmaktadır.
- Bu dönemde Bilge Kağan, Kül Tigin ve Vezir Tonyukuk adına Türk tarihinin bilinen ilk yazılı eseri **Orhun Kitabeleri** dikilmiştir.

Komisyon

KPSS Genel Yetenek Genel Kültür Coğrafya Konu Anlatımlı

ISBN 978-625-6287-66-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayinevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: 2024, Ankara

Proje-Yayın Yönetmeni: Arzu Yoldaş

Dizgi-Grafik Tasarım: İlknur Öztürk

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 501

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Tarcan Matbaacılık Yayın. San. - Murat Tarcan

İvedik Cad. No: 417

Yenimahalle/ANKARA

Kızılbey Vd 8230201756

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47663

Değerli Adaylar;

Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS), öğrenim hayatınız boyunca verdiğiniz emeğin sonucunu alarak meslek hayatınıza adım atmanızı sağlayacak önemli bir aşamadır. Bu süreçteki emek ve çabanız, programlı bir çalışma ile sizi hedefinize doğru yönlerecek ve öne geçirecektir. Böylesi bir süreçte programlı bir çalışmaya kaynaklık edecek olan, deneyimli bir yazar ekibi tarafından özenle oluşturulmuş Konu Anlatımlı Setimizi sizlere sunuyoruz. Konu Anlatımlı Setimizin önemli bir parçasını **Coğrafya** kitabımız oluşturmaktadır. Kitabımızda konu anlatımları görsellerle, resimlerle ve haritalarla desteklenmiş ve kalıcı öğrenmeye hazır hâle getirilmiştir. Her bölümün sonunda tablolarla anlatılan özet bilgilerle konuların yeniden gözden geçirilmesi amaçlanmıştır. Bölüm sonlarında “Çözümlü” ve “Cevaplı” testlere yer verilmiştir.

Kitabımızın baskı tarihinden sonra gerçekleşen herhangi bir değişiklik ya da sizlerden gelen geri bildirimler sonucunda yapılan bir düzenleme aşağıda verilen koda yüklenecek böylece kitabımız “**Dinamik**” bir şekilde tüm yıl boyunca yanınızda olacaktır. Ayrıca Arti-Yapay Zekâ teknolojisi ile bütün kitaplarımıza artık cebinizden ve tabletinizden ulaşarak teknolojinin avantajlarından çalışmalarınızda da faydalanabileceksiniz. Kitabın çalışmalarınızda yararlı olması temennisi ile, KPSS’de ve meslek hayatınızda başarılar dileriz.

Pegem Akademi

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

1. Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
2. Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
3. Konu sonu testlerini çözebilir.

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

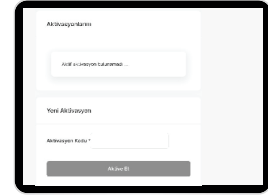
1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

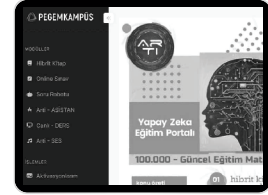
2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "**Aktivasyonlarım**" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

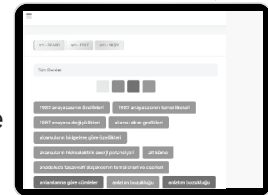
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "**Hibrit Kitap**" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki "**Arti-Asistan**" sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

**Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.**

**Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55**

1. Bölüm Türkiye'nin Coğrafi Konumu

Mutlak (Matematik) Konum	1
Özel (Göreceli) Konum.....	7
Türkiye'nin Komşuları	8
Hızlı Tekrar	11
Çözümlü Test	14
Cevaplı Test.....	20

2. Bölüm Türkiye'nin Yer Şekilleri

Türkiye'nin Yer Şekilleri.....	23
Türkiye'de Yer Şekillerinin Oluşumunda Etkili Olan Kuvvetler.....	27
Türkiye'de Topraklar	48
Toprak Oluşumu	49
Toprak Çeşitleri.....	51
Doğal Afetler ve Çevre Sorunları	57
Hızlı Tekrar	59
Çözümlü Test	63
Cevaplı Test.....	69

3. Bölüm Türkiye'nin İklim ve Bitki Örtüsü

Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü	72
Türkiye'nin İklimini Etkileyen Faktörler.....	72
Türkiye'deki Başlıca İklim Tipleri	84
Türkiye'nin Bitki Örtüsü Formasyonları	90
Hızlı Tekrar	94
Çözümlü Test	96
Cevaplı Test.....	103

4. Bölüm Türkiye'de Nüfus ve Yerleşme

Türkiye'de Nüfus Ve Yerleşme.....	106
Türkiye'de Nüfus	106
Göçler.....	114
Türkiye'de Yerleşme	116
Hızlı Tekrar	121
Çözümlü Test	123
Cevaplı Test.....	130

5. Bölüm Türkiye'de Tarım, Hayvancılık ve Ormancılık

Türkiye'de Tarım	133
Türkiye'de Hayvancılık.....	148
Türkiye'de Ormancılık.....	154
Hızlı Tekrar	156
Çözümlü Test	158
Cevaplı Test.....	164

6. Bölüm Türkiye'de Madenler, Enerji Kaynakları ve Sanayi

Türkiye'de Madenler.....	167
Türkiye'de Enerji Kaynakları	172
Türkiye'de Sanayi	179
Hızlı Tekrar	185
Çözümlü Test	188
Cevaplı Test.....	194

7. Bölüm Türkiye'de Ulaşım, Ticaret ve Turizm

Türkiye'de Ulaşım.....	197
Türkiye'de Ticaret.....	203
Türkiye'de Turizm	207
Hızlı Tekrar	217
Çözümlü Test	219
Cevaplı Test.....	225

8. Bölüm Türkiye'de Bölge Sınıflandırılması

Bölge Sınıflandırması.....	228
A. Doğal Bölgeler.....	228
B. Beşeri Özelliklerine Göre Bölgeler	228
C. Ekonomik Özelliklerine Göre Bölgeler.....	229
Bölgesel Kalkınma Projeleri	229
Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri	230
Hızlı Tekrar	252
Çözümlü Test	260
Cevaplı Test-1	266
Cevaplı Test-2	269
Kaynakça.....	274

Türkiye'nin Coğrafi Konumu

Herhangi bir noktanın dünya üzerindeki konumuna **coğrafi konum** denir. Coğrafi konum mutlak (matematik) ve göreceli (özel) konum olarak iki başlıkta incelenir.

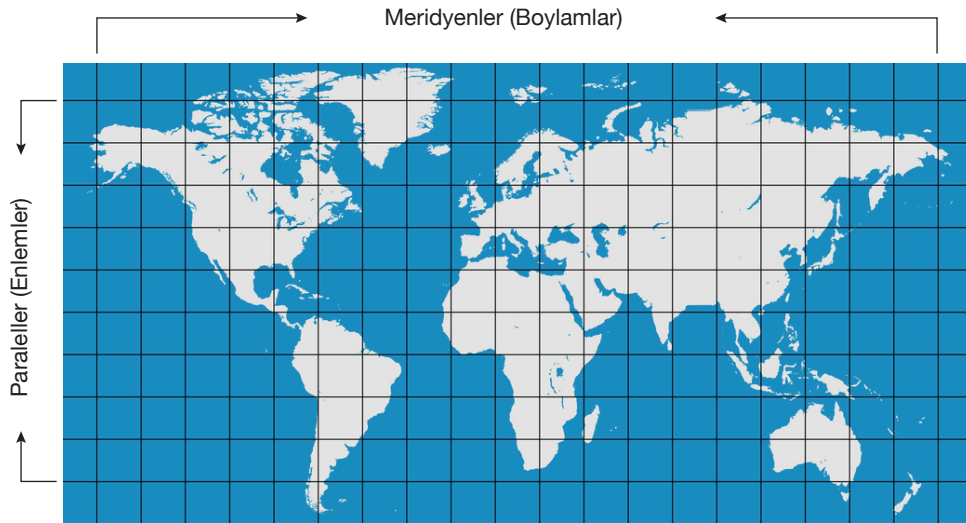

Türkiye'nin dünya üzerinde bulunduğu yeri varsayılan yatay ve dikey açı ve çizgilere göre tanımlama mutlak (matematik) konum tanımlaması iken kendisi ve çevresi ile ilgili özelliklere göre tanımlama göreceli (özel) konum tanımlamasıdır.

A. Mutlak (Matematik) Konum

Dünya üzerindeki herhangi bir noktanın enlem (paralel) ve boylam (meridyen) değerlerine göre belirlenen konumuna **mutlak (matematik) konum** denir.

Mutlak konum (özellikle enlem) nüfus, iklim, tarım ve hayvancılık gibi birçok beşerî ve ekonomik özellikler üzerinde etkilidir. Bu konunun iyi öğrenilmesi ilerideki konuların kavranılması açısından önemlidir.

UYARI

Mutlak konum ile ilgili sorularda meridyen özellikleri ve boylam etkilerini, paralel özellikleri ve enlem etkilerini kavramak soru çözümü açısından önemlidir.

Örneğin sınav hazırlanan öğrencilerin bu konuda en çok hata yaptığı noktalardan birisi de meridyen aralıkları kutuplara doğru daraldığı için aynı meridyen yayı üzerindeki noktaların başlangıç meridyenine kuş uçuşu uzaklıklarının **eşit olmaması** özelliğidir.

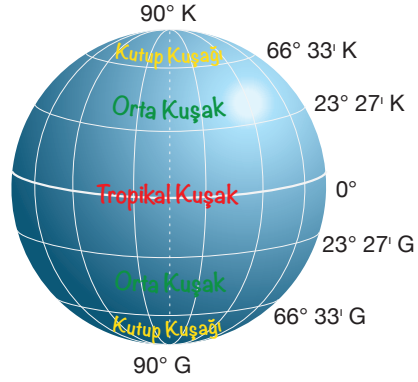
Paralel ve Enlem

Dünya üzerindeki herhangi bir noktanın ekvatora olan uzaklığının açısal değeri **enlem** olarak ifade edilir. Bu açısal değere göre birer derece aralıklarla çizilen çemberlere ise **paralel** denir. Paralel ve enlem ifadeleri sorularda birbirlerinin yerine kullanılabilir.

Paralellerin Özellikleri

- ★ Ekvator'un 90 adet kuzeyinde, 90 adet güneyinde olmak üzere, toplam 180 adet paralel bulunur.
- ★ Başlangıç paraleli Ekvator'dur.
- ★ En büyük paralel dairesi Ekvator'dur.
- ★ Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe paralellerin boyları kısalır. Buna karşılık paralel numaraları büyür.
- ★ 90° paralelleri nokta hâlinindedir.
- ★ Paraleller birbirleriyle kesişmezler, birleşmezler.
- ★ Paraleller doğu - batı doğrultusunda uzanırlar.
- ★ Ardışık iki paralel arası uzaklık yaklaşık olarak 111 km'dir. Bu uzaklıktan yararlanarak kuzey-güney doğrultusunda ve aynı meridyen üzerinde bulunan iki nokta arasındaki uzunluk hesaplanabilir.
- ★ Enlem ise dünya üzerindeki bir noktanın ekvator düzlemi ile arasındaki açısal değerdir. Daha detaylı koordinat tanımlamaları için (derece, dakika, saniye) kullanılır. Ancak ÖSYM sorularında enlem ve paralel aynı olarak düşünülebilir.
- ★ Ekvator ile dönenceler arasında kalan enlemlere **alçak enlemler**, dönenceler ile kutup daireleri arasında kalan enlemlere **orta enlemler**, kutup daireleri ile kutup noktaları arasında kalan enlemlere de **yüksek enlemler** denir.

Enlemin Etkileri

Enlem; iklimi, güneş ışınlarının düzleme geliş açısını, sıcaklık dağılışını, denizlerin tuzluluk oranlarını, gece ile gündüz arasındaki zaman farkını, kalıcı kar sınırı yükseltilisini, yerleşme ve tarım faaliyetlerinin sınırını, bitki örtüsü çeşitliliğini, toprak çeşidini, akarsu rejimlerini, tarım ürünlerini, yerleşme biçimini, hayvanların dağılışını vs. etkiler.

Meridyen ve Boylam

Bir kutuptan diğer kutba ulaşan, paralelleri dik açıyla kesen hayali yarım çemberlere **meridyen** denir.

Meridyenlerin, Başlangıç meridyenine (Greenwich) olan uzaklığının açı cinsinden değerine ise **boylam** denir. Meridyen ve boylam birbirlerinin yerine kullanılabilir.

Meridyenlerin Özellikleri

- ★ Başlangıç meridyeninin 180 adet doğusunda, 180 adet batısında olmak üzere, toplam 360 adet meridyen yayı vardır.
- ★ Başlangıç meridyeni İngiltere'nin başkentindeki Greenwich istasyonundan geçen meridyendir.
- ★ Bütün meridyenlerin boyları birbirine eşittir.
- ★ Ekvator üzerinde iki meridyen arası uzaklık 111 km'dir. Kutuplara doğru gidildikçe bu uzaklık azalır. Türkiye üzerinde ise iki meridyen arası uzaklık, yaklaşık olarak 85 - 87 km'dir.
- ★ Aynı meridyen üzerinde bulunan bütün noktaların (Güneş karşısından aynı anda geçtiklerinden) yerel saatleri aynıdır.

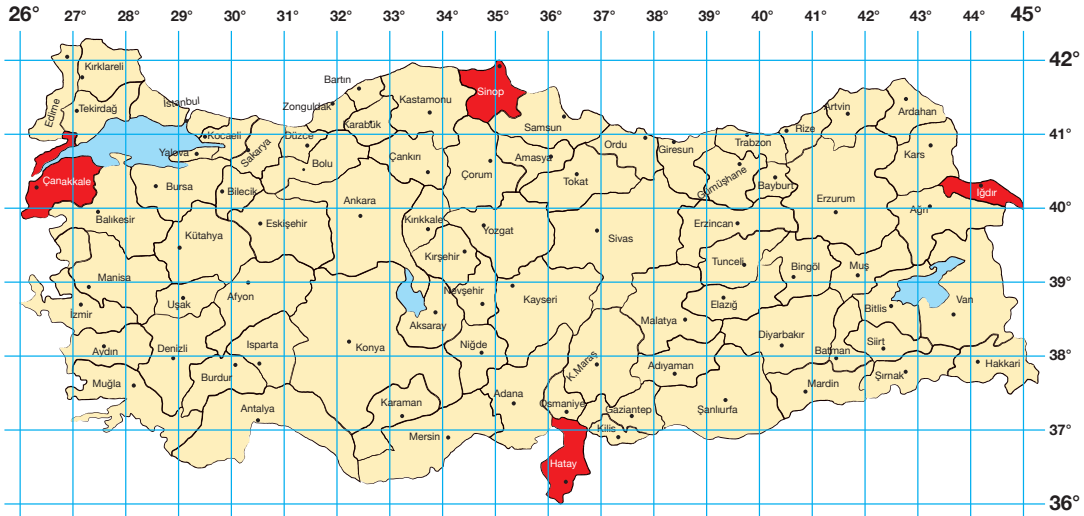
- ★ Meridyen dereceleri Greenwich'ten doğuya ve batıya gidildikçe büyür.
- ★ Meridyenler kuzey - güney doğrultusunda uzanır.
- ★ Bütün meridyenler kutuplarda birleşirler.
- ★ Ardışık iki meridyen arasındaki yerel zaman farkı 4 dakikadır.
- ★ Boylam ise, dünya üzerindeki bir noktanın başlangıç meridyeni ile arasındaki açısal değerdir. Daha detaylı koordinat tanımlamaları için (derece, dakika, saniye) kullanılır. Ancak ÖSYM sorularında meridyen ve boylam aynı olarak düşünülebilir.

Boylamın Etkileri

Boylam; yerel saati etkiler. Yerel saat ise herhangi bir noktanın, güneşin konumuna göre belirlenen saatidir.

Saat dilimleri, yerel saatin ileri veya geri olması, güneşin erken veya geç doğup batması boylam ile ilgilidir.

Türkiye'nin Matematik (Mutlak) Konumunun Sonuçları:

ÖRNEK SORU

Türkiye'nin coğrafi konumu ifade edilirken kuzey, güney, doğu ve batı yönlerindeki uç noktaların ada yer verilir.

Aşağıdakilerden hangisi bu uç noktalardan biri değildir?

- A) Sinop – İnceburun
- B) Dil Yöresi – Dilucu
- C) Yayladağı – Topraktutan Köyü
- D) Gökçeada – İnceburun
- E) İzmir – Karaburun

Çözüm:

Türkiye'nin uç noktaları;

36K Hatay Yayladağ Topraktutan Köyü 42K Sinop İnceburun

26D Çanakkale Gökçeada İnceburun (Avlaka burnu)

45D Iğdır Dilucu Dil yöresi'dir

İzmir Karaburun uç noktada yer almaz, Gökçeada İnceburun (Avlaka Burnu) Karaburun'dan daha batıda yer alır.

Cevap E

Enlem Sonuçları – 36° Kuzey – 42° Kuzey

1. Türkiye kuzey yarımkürede yer alır.

Buna bağlı olarak;

- ★ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe çizgisel hız azalır.
- ★ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe alacakaranlık süresi (gündoğumu - günbatımı süresi = güneşin doğuş-batış süresi) artar.
- ★ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe yerçekimi artar.
- ★ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe meridyen aralıkları daralır.
- ★ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe paralel daireleri küçülür.

2. Türkiye Yengeç dönencesinin kuzeyinde (dönence dışında) yer alır.

Buna bağlı olarak;

- ★ Güneş ışınları hiçbir zaman düzlemlere dik (90°) açıyla gelmez.
- ★ Gölge boyu hiçbir zaman sıfır olmaz.
- ★ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe güneş ışınlarının geliş açısı yıl boyunca daralır.
- ★ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe ışın tutulması artar ve sıcaklık ortalamaları azalır.
- ★ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe deniz suyu sıcaklıkları ve tuzlulukları azalır.
- ★ Güneyden kuzeye gidildikçe kalıcı kar (toktoğan kar) başlangıç (alt) sınırı alçalır.

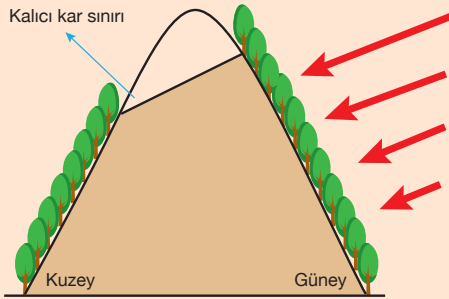
NOT

Karadeniz'de tuzluluk oranının Akdeniz'den daha az olmasında yağış miktarının fazlalığı, büyük akarsularla beslenmesi, buharlaşmanın daha az olması (enlem) etkili olmuştur.

- ★ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe tarım, orman ve yerleşme yükselti (üst) sınırı alçalır.
- ★ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe gölge boyu **yıl boyunca** uzar.
- ★ Dağların güneye bakan yamaçları daha sıcak olur.

Bakı etkisi

- Güneş ışınlarını daha büyük açı ile alır.
- Güneşlenme süresi fazladır.
- Sıcaklık daha fazladır.
- Aynı tür bitkilerin olgunlaşma süresi daha kısadır.

- ★ Gölge yönü daima kuzeyi gösterir.
- ★ Kuzeyden gelen rüzgârlar soğutucu güneyden gelen rüzgârlar ısıtıcı etki yapar.

3. Türkiye orta kuşakta yer alır. (Dönence = 23°27' ile Kutup Dairesi = 66°33' arasında)

Buna bağlı olarak;

- Dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
- Cephe (frontal) yağışların etkisi altındadır.
- Batı rüzgârlarının etkisi altındadır.
- Akdeniz iklim kuşağı içerisinde yer alır.
- Buzul şekilleri yaygın değildir ve fiyort, skyer gibi buzulların etkisi sonucu oluşan kıyı tipleri görülmez.

NOT

Türkiye'nin alçak kesimlerinde buzulların etkisi görülmemesine rağmen yüksek kesimlerde buzullar etkili olmuştur. Bu durum yükseltinin fazla olması yani özel (göreceli) konum ile ilgilidir.

Boylam Sonuçları – 26° Doğu – 45° Doğu

1. Türkiye başlangıç meridyenin (Greenwich) doğusunda yer alır.

Buna bağlı olarak başlangıç meridyenine göre yerel ve ulusal saati ileridir.

2. Türkiye'nin en doğusu ile batısı arasında 19°lik boylam farkı bulunur.

Buna bağlı olarak en doğusu (45°D) ile en batısı (26°D) arasında 76 dakikalık zaman farkı bulunur.

$$(19^\circ \times 4' = 76 \text{ dakika} = 1 \text{ saat } 16 \text{ dakika})$$

3. Türkiye 2. ve 3. saat dilimleri içerisinde yer alır.

Buna bağlı olarak ileri saat uygulamasında 45° Doğu (İğdır) boylamını, geri saat uygulamasında 30°Doğu (İzmit) boylamını kullanılmaktaydı. Bu uygulama gün ışığından daha fazla faydalanmak için (elektrik enerjisinden tasarruf etmek için) yapılırdı.

Yaz mevsiminde (21 Mart'tan sonra) saatler bir saat ileri alınırdı. (45° Doğu İğdır'ın yerel saati ulusal saat olarak kullanılmaktaydı.)

Kış mevsiminde (23 Eylül'den sonra, Ekim ayında) saatler bir saat geri alınırdı. (30° Doğu İzmit'in yerel saati ulusal saat olarak kullanılırdı.)

NOT

Ülkemizdeki bu uygulamada saatlerin Ekim ayında bir saat geri alınması (Kış saati uygulaması) 2016'da kaldırılmıştır. Artık ülkemizde yıl boyunca 3. saat diliminin ortasından geçen 45° İğdır boylamının yerel saati ulusal saat olarak kullanılmaktadır. (Yaz saati uygulaması)

4. Türkiye'nin doğu-batı genişliği fazla olmadığı için boylam farkı azdır.

Buna bağlı olarak bir tek ulusal (ortak) saat kullanılır. (Boylam farkı fazla olan ülkelerde "Rusya, Çin, Kanada Amerika gibi" aynı anda birden fazla ulusal saat kullanılır.)

Ortak Saat (Ulusal Saat): Çalışma hayatında, yerel saatlerin hepsini kullanmak mümkün değildir. Ticari ve ekonomik ilişkilerin kolaylaştırılması, haberleşme ve ulaşım hizmetlerinin hızlı ve düzenli bir şekilde yapılabilmesi için, yerel saatten farklı olarak, ortak saat ya da ulusal saat uygulamasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle her ülkenin, kendisine en uygun meridyenin yerel saatini bütün ülke sınırlarında geçerli hâle getirmesiyle oluşan ortak saat adı verilmektedir.

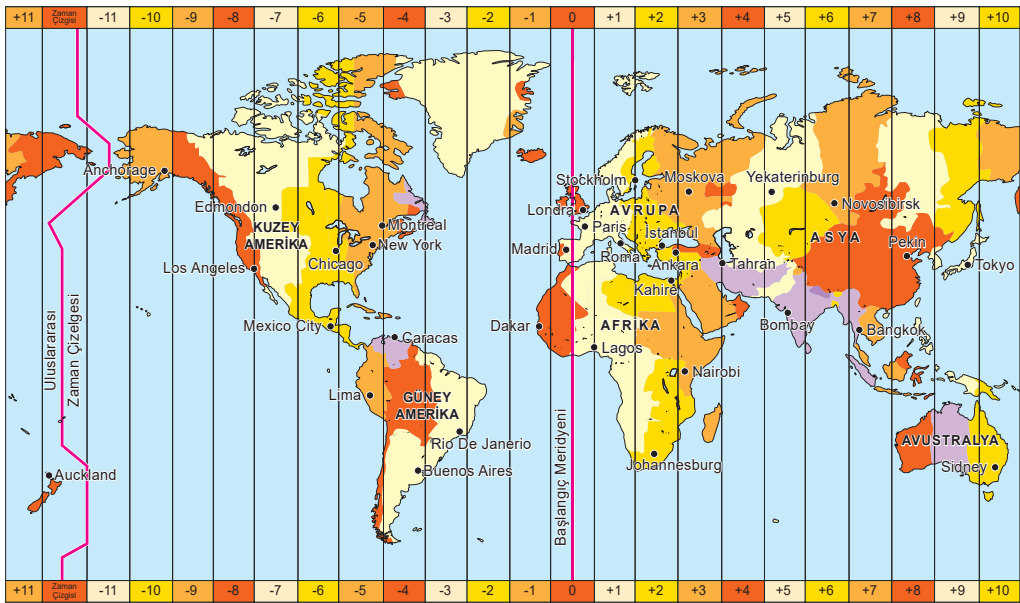
NOT

Ülkemizin doğu-batı yönlü genişliği fazla olmadığı için (içerisinden geçen boylam sayısı az olduğu için) aynı anda bir tek ortak saat kullanılır.

Saat Dilimleri: Bilim ve teknolojinin hızla gelişmesiyle ülkeler arası ekonomik ve siyasi ilişkilerin artması, buna bağlı olarak iletişimin hızlı olması uluslararası saatin doğmasına yol açmıştır. Bu sebeple saat dilimleri oluşturulmuştur. Dünya üzerinde 24 saat dilimi vardır.

NOT

Türkiye boylam değerlerinden dolayı 2. ve 3. saat diliminde yer alır.

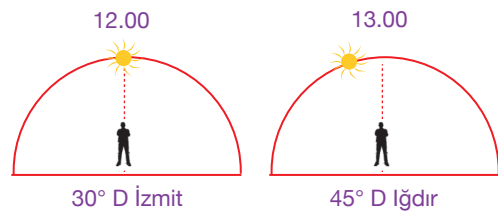
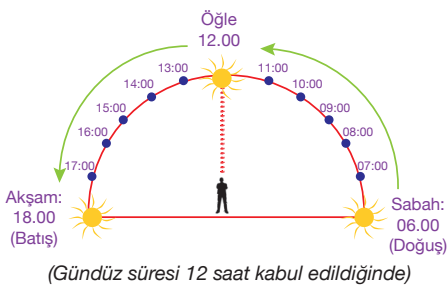

Tarih Değişirme Çizgisi

Dünya'nın doğu ve batı yarım kürelerinin uç noktaları arasında bir günlük zaman farkı vardır. Bu nedenle, başlangıç meridyeninin devamı olan antimeridyen 180° meridyeni, tarih değiştirme çizgisi olarak kabul edilmiştir.

- ★ 180° boylamının batısına doğru gidildiğinde, Doğu Yarım Küre'ye geçildiği için, tarih 1 gün ileridir.
- ★ 180° boylamının doğusuna doğru gidildiğinde, Batı Yarım Küre'ye geçildiği için, tarih 1 gün geridir.

Türkiye'de Güneşin Gün İçerisindeki Konumu

İzmit ile Iğdır arasında 15 boylam olduğu için $15^\circ \times 4' = 60'$ yani 1 saat yerel saat farkı bulunur. Iğdır doğuda yer aldığı için yerel saati İzmit'e göre 1 saat ileridir.

NOT

Türkiye'nin en doğusu ile en batısı arasında 1 saat 16 dakika fark bulunur. Hangi iller verilirse verilsin yerel saat farkı ve güneşin konumu bu değerden fazla olamaz.

Komisyon

KPSS Genel Yetenek Genel Kültür Vatandaşlık Konu Anlatımlı

ISBN 978-625-6287-66-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: 2025, Ankara

Proje-Yayın Yönetmeni: Arzu Yoldaş

Dizgi-Grafik Tasarım: Arzu Orhan Kaya

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 501

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın. San. - Murat Tarcan

İvedik Cad. No: 417

Yenimahalle/ANKARA

Kızılbey Vd 8230201756

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47663

Değerli Adaylar,

Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS), öğrenim hayatınız boyunca verdiğiniz emeğin sonucunu alarak meslek hayatınıza adım atmanızı sağlayacak önemli bir aşamadır. Bu süreçteki emek ve çabanız, programlı bir çalışma ile sizi hedefinize doğru yönlerecek ve öne geçirecektir. Böylesi bir süreçte programlı bir çalışmaya kaynaklık edecek olan, deneyimli bir yazar ekibi tarafından özenle oluşturulmuş Konu Anlatımlı Setimizi sizlere sunuyoruz.

Konu Anlatımlı Setimizin önemli bir parçasını oluşturan **Vatandaşlık** kitabımız bu dersle ilgili kaygılarınızı giderecek şekilde açık ifadelerle yazılmıştır. Konuları daha iyi kavrayabilmeniz için tablolardan yararlanılmıştır. Karıştırılabilme ihtimali olan bazı yerler “Dikkat” kutucukları ile verilmiştir. Konu sonlarında da bilgilerinizi pekiştirebileceğiniz “Cevaplı Testler”e yer verilmiştir. Kitabımızın baskı tarihinden sonra gerçekleşen herhangi bir değişiklik ya da sizlerden gelen geri bildirimler sonucunda yapılan bir düzenleme aşağıda verilen koda yüklenecek böylece kitabımız **“Dinamik”** bir şekilde tüm yıl boyunca yanınızda olacaktır. Ayrıca Arti-Yapay Zekâ teknolojisi ile bütün kitaplarımıza artık cebinizden ve tabletinizden ulaşarak teknolojinin avantajlarından çalışmalarınızda da faydalanabileceksiniz.

Kitabımızın çalışmalarınızda yararlı olmasını temenni eder, KPSS’de ve meslek hayatınızda başarılar dileriz.

Pegem Akademi

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

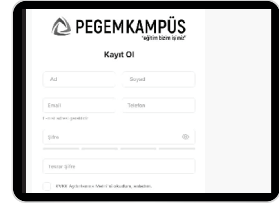

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi gerçekleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

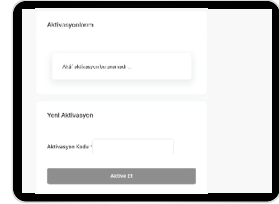
1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

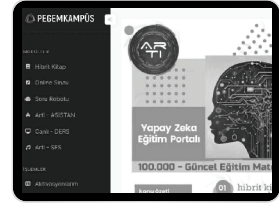
2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan **"Aktivasyonlarım"** sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

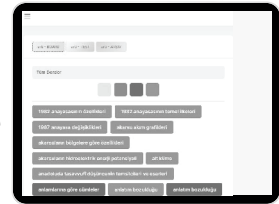
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen **"Hibrit Kitap"** sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemeleriniz doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki **"Arti-Asistan"** sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

1. Bölüm Temel Hukuk Bilgisi

Sosyal Düzen Kuralları.....	1
Hukuk Kurallarının Amaçları	1
Hukuk Kurallarının Yaptırımları.....	2
Hukuk Türleri	4
Hukuk Kurallarının Temel Nitelikleri	4
Hukuk Kurallarının Çeşitleri	5
Cevaplı Test-1	6
Hukukun Kaynakları	8
Hukuk Kurallarının Uygulanması.....	10
Hukuk Kurallarının Yorumu	10
Yorum Yöntemleri	10
Hukukta Boşluk Türleri	11
Cevaplı Test-2	12
Hukukun Dalları	14
Cevaplı Test-3	18
Medeni Hukukun Bölümleri	20
Fiiil Ehliyetine Göre Kişi Grupları	24
Cevaplı Test-4	26
Hısımlık Kavramı	28
Yerleşim Yeri İkametgâhi ve Türleri	29
Tüzel Kişilik Kavramı	29
Ad Kavramı	31
Cevaplı Test-5	33
Borçlar Hukuku	35
Ticaret Hukuku	37
Devletler Özel Hukuku	37
Cevaplı Test-6	39
Hak Kavramı	41
Cevaplı Test-7	46

2. Bölüm Devlet ve Hükümet Sistemleri - Türk Anayasa Tarihi

Devlet Kavramı	48
Hükümet Sistemleri	50
Kurucu İktidar	52
Anayasa Türleri	52
Cevaplı Test-1	54
Osmanlı'daki Anayasacılık Hareketleri	56
Anayasalar	56
Cevaplı Test-2	61

3. Bölüm 1982 Anayasası Temel Hükümleri

1982 Anayasası Başlangıç İlkeleri	63
1982 Anayasası Genel Esasları	63
Cevaplı Test-1	68

4. Bölüm Temel Hak ve Hürriyetler

Temel Hak ve Hürriyetlerle İlgili Genel Hükümler	70
Cevaplı Test-1	78
Sosyal - Ekonomik Haklar ve Ödevler (Pozitif Statü Hakları)	80
Cevaplı Test-2	85
Siyasi Hak ve Ödevler (Aktif Statü Hakları)	87
Cevaplı Test-3	92

5. Bölüm Yasama

Yasama	94
Cevaplı Test-1	97
TBMM Üyelerinin Hukuki Statüsü	99
Cevaplı Test-2	101
TBMM'nin Görev ve Yetkileri	103
Cevaplı Test-3	108
TBMM'nin Faaliyetleri İle İlgili Hükümler	110
TBMM'nin Bilgi Edinme ve Denetim Yolları	112
Cevaplı Test-4	114

6. Bölüm Yürütme

Yürütme	116
Cumhurbaşkanı	116
Cevaplı Test-1	120
Cevaplı Test-2	125

7. Bölüm Yargı

Genel Hükümler	127
Yüksek Mahkemeler	129
Cevaplı Test-1	134
Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK)	137
Sayıştay	138
İnkılap Kanunlarının Korunması	139
Yargı Yoluna Kapalı Olan İşlem ve Kararlar	139
Cevaplı Test-2	140

8. Bölüm İnsan Hakları

Hak, Özgürlük ve Ödev Kavramları	142
İnsan Haklarına İlişkin Farklı Sınıflandırmalar	142
Türkiye'de İnsan Hakları	142
İnsan Hakları Denetim Yolları	144
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi.....	146
Cevaplı Test	149

9. Bölüm İdare Hukuku

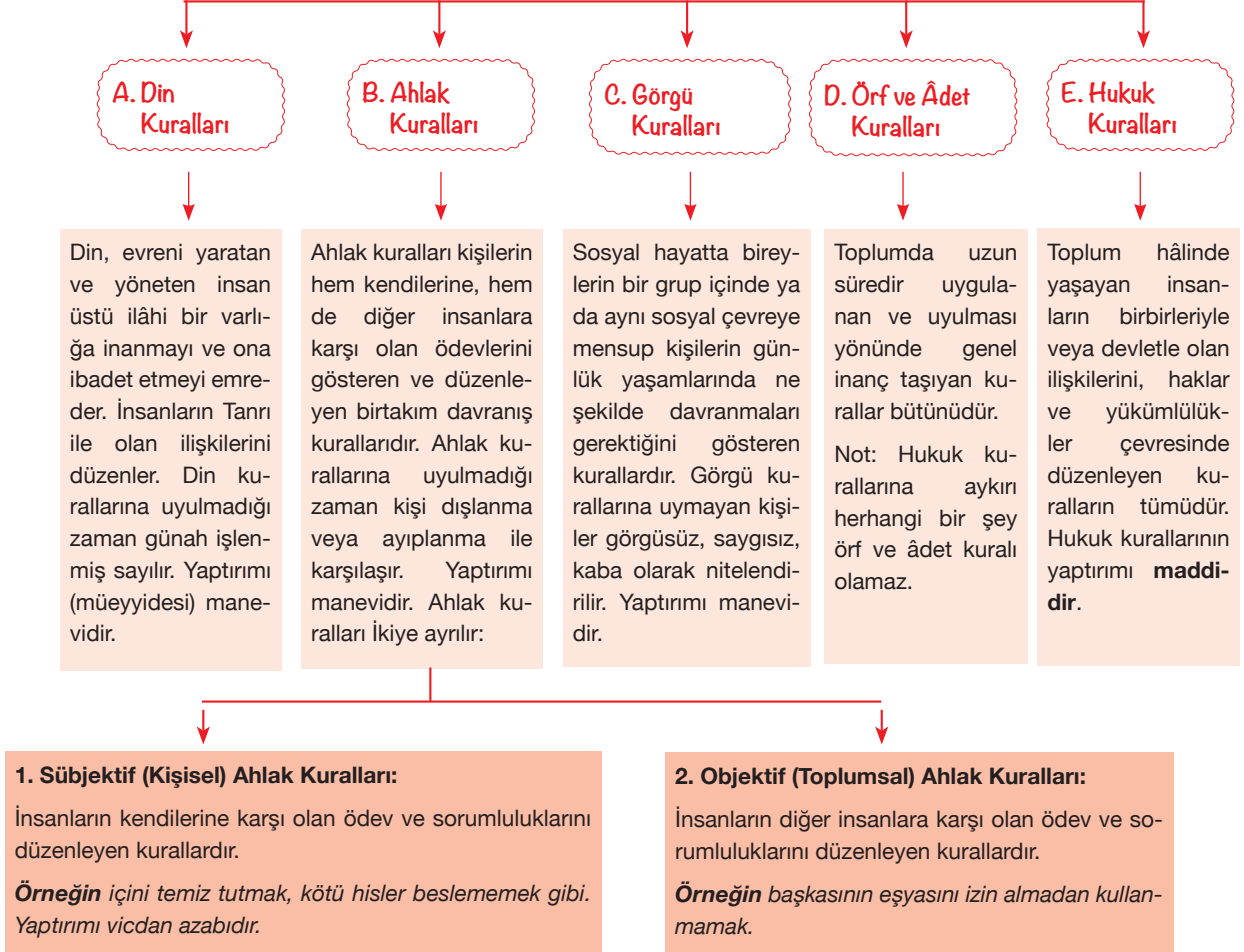
İdare Hukuku	151
Cevaplı Test-1	156
Türkiye'nin İdari Yapısı	159
Cevaplı Test-2	165
Cevaplı Test-3	174
Kolluk Faaliyetleri	176
İdarenin Yetkileri	176
Kamu Hizmetleri ve Temel İlkeleri.....	178
Cevaplı Test-4	179
Kamu Görevlileri	181
Cevaplı Test-5	187

10. Bölüm Uluslararası Kuruluşlar

Uluslararası Kuruluşlar	189
Ulusal Kuruluşlar	196
Cevaplı Test-1	198
Cevaplı Test-2	200

SOSYAL DÜZEN KURALLARI

Topluluk hâlinde yaşamının bir sonucu olarak kurallara gereksinim duyulmuştur. Sosyal düzeni sağlayan bu kurallar; **din, ahlak, görgü, örf ve adet kuralları ile hukuk** kurallarıdır. Kişiler sosyal hayattaki ilişkilerinde bu kuralların koyduğu "emir" ve "yasaklara" uygun biçimde davranmak zorundadırlar. Aksi hâlde, birtakım tepkilerle karşılaşır. Bu tepkiye genel olarak **yaptırım (müeyyide)** denir.

NOT

Din, ahlak ve görgü kurallarının; ayıplama – hor görme – dışlama – günahkâr olma gibi **manevi** yaptırımları (müeyyide) vardır. Hukuk kurallarının yaptırımı ise **maddidir**. Hukuk kurallarını diğer sosyal düzen kurallarından ayıran temel özellik **maddi** yaptırımlar içermesidir.

DİKKAT

Yaptırımın maddi olması demek, bir hukuk kuralına aykırılık hâlinde devletin, kamu gücünü kullanarak hukuk kurallarını ihlal eden kimsenin bu aykırı davranışın sonucuna katlanmasını sağlamasıdır.

HUKUK KURALLARININ AMAÇLARI

Hukuk, toplum yaşamını düzenleme, sosyal gereksinimleri karşılama ve adalet düşüncesini gerçekleştirme amaçlarına yönelmiştir.

Bu amaçlar şöyle açıklanabilir:

- * Hukuk, toplumda barışı sağlar.
- * Hukuk, toplumda güveni sağlar.
- * Hukuk, toplumda özgürlük sağlar.
- * Hukuk, toplumda düzeni sağlar.
- * Hukuk, toplumda adaleti sağlar.
- * Gelişmelere ve oluşumlara cevap verir.

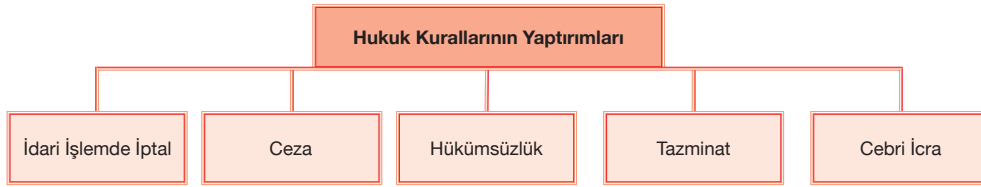
NOT

Mutlak eşitlikten kastedilen şey, kişilerin kişisel ve özel durumlarına bakılmaksızın kanunların herkese eşit uygulanmasıdır. Kanun önünde eşitlikten kastedilen şey ise benzer durumda bulunanların benzer muameleyle tabii tutulmasıdır. Hukukun sağlamaya çalıştığı eşitlik kanun önünde eşitliktir.

HUKUK KURALLARININ YAPTIRIMLARI

- ▼ Yaptırım (müeyyide), herhangi bir hukuk kuralının koyduğu emir ve yasaklara uygun davranmama, onun yap dediğini yapmama veya yapma dediğini yapma durumunda karşılaşılabilecek tepkidir.
- ▼ **Taraflar arası eşitlik ve irade serbestisine dayanan özel hukukun yaptırımları**; hukuki bir yükümlülüğü yerine getirmeyi reddeden kimseye karşı zor kullanarak yükümlülüğünü yerine getirme anlamındaki **"cebri icra"**, kusurlu ve hukuka aykırı eylemle verilen zararın aynen ya da nakden karşılanması anlamındaki **"tazminat"** ve hukuka aykırı işlemin **yokluk, mutlak butlan, nisbi butlanla** batıl sayılması anlamındaki **"hükümsüzlük"** olarak ayrılır.

- ▼ **Kamu hukuku yaptırımları** ise, kamu hukuku dalları olan ceza hukukunun, vergi ve idare hukukunun yaptırımlarıdır. Ceza hukukuna adını veren yaptırım, **"ceza"** yaptırımıdır.
- ▼ İdare hukuku yaptırımları, idareye uygulanan ve idarenin uyguladığı yaptırımlar olarak ikiye ayrılır:
 - İdareye uygulanan yaptırımlar; idarenin hukuka aykırı **"idari işleminin iptali"** ve hukuka aykırı işlem ve eylemlerden doğan zararın karşılanması amacıyla **tam yargı davası yoluyla tazminattır."**
 - İdarenin uyguladığı yaptırımlar; "idarenin personeline ilişkin uyguladığı yaptırımlar" (disiplin yaptırımları) ve "idarenin düzeni korumak veya bozulan düzeni yeniden sağlamak üzere kararlaştırdığı ve uyguladığı yaptırımlar" (idari yaptırımlar, kolluk tedbirleri ve idari cebri icra) olarak ayrılır.

A. Kamu Hukuku Yaptırımları

1. İdare Hukuku Yaptırımları

- * İdare hukukunda yaptırımlar ikiye ayrılır. Birincisi idarenin kişilere uyguladığı yaptırımlardır. Bunlara; iş yeri kapatma cezası, memurun meslekten çıkarılması cezası, trafik cezası, öğrencinin okuldan uzaklaştırılması, disiplin cezaları gibi cezalar örnek verilebilir. İkincisi ise idarenin bizzat kendisine uygulanan yaptırımlardır. Kişiler, idarenin yaptığı işlemlerin hukuka aykırı olduğunu düşünüyorlarsa **idari yargıda** idari işlemin ortadan kaldırılmasını (**idari işlemin iptali**) talep edebilirler veya bu hukuka aykırı işlemlerinden zarara uğramışlarsa yine idari yargıda idareden zararlarını (**tam yargı davası**) tazmin edebilirler. **İptal** ve **tam yargı** yaptırımları idareye uygulanan yaptırımlardır.

NOT

Ülkemizdeki idari yargı yerleri; Danıştay, bölge idare mahkemesi, idare ve vergi mahkemeleridir.

2. Ceza Hukuku Yaptırımları

- * Ceza hukuku alanında yaptırımın adı **"ceza"**dır. **Kanunun** suç saydığı filleri işleyen kişilere **adli makamlarca** uygulanır. Kanun (TBMM çıkarır) dışında hiçbir hukuk kuralı ile suç ve ceza konulamaz. Buna evrensel bir hukuk ilkesi olarak "suçta ve cezada kanunilik ilkesi" denir. Yaptırım cezaları **hapis ve adli para cezaları** olarak iki ana gruba ayrılır.

Türk Ceza Kanunu'na Göre Hapis Cezaları

- ↳ **Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası**: Bu ceza, mahkûmun yaşamı boyunca devam eder. Mahkûmun hapis cezası, ilgili mevzuatta belirtilen katı güvenlik koşulları altında yerine getirilir.

- ↳ **Müebbet hapis cezası:** Hapis cezası, mahkûmun yaşamı boyunca sürer.
- ↳ **Sürelî hapis cezası:** En az 1 ay, en fazla 20 yıl sürer. Bir yıldan az olan hapis cezalarına kısa süreli hapis cezası denir.

NOT

Anayasanın 38. maddesine eklenen “Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.” hükmü ile ölüm cezası hukuk düzenimizden tamamen çıkarılmıştır.

B. Özel Hukuk Yaptırımları

- ★ Özel hukuk yaptırımları “işlemleri hükümsüzlüğü”, “cebrî icra” ve “tazminat” olmak üzere üçe ayrılır:

1. İşlemlerin Hükümsüzlüğü

- * Hükümsüzlük hukuki işlemlerdeki hukuka aykırılıklara ya da sakatlıklara bağlanan hukuki sonuçlardan biridir. Hükümsüzlük üçe ayrılır:

1.1. Yokluk

- ▼ Hukukun bir hukuki işlemin var olması için öngördüğü **kurucu unsurlarında** eksiklik söz konusu ise yokluk yaptırımından bahsedebiliriz. Bir hukuki işlemin hukuk hayatında var olması için gerekli olan bu kurucu unsurlardan bir ya da birkaçının olmaması hâlinde, o işlem hukuk hayatında hiç yapılmamış yani doğmamış sayılır. Kişilerin nasıl evleneceği kanunda belirtilmiştir. Yokluğa imam nikahı ile yapılan veya aynı cinsten kişiler arasında yapılan evlilikleri örnek verebiliriz. Aynı şekilde yazılı olarak yapılmayan kefalet sözleşmesi de yoktur. Çünkü kefalet sözleşmesinde yazılı şekil, kurucu ögedir.
- ▼ Yok hükmünde olan bir işlemin geçersizliğini sağlamak için bir dava açılmasına gerek olmadığı gibi böyle bir işlemde de bir hak ya da yükümlülük doğmaz.

1.2. Butlan

- ▼ Bir hukuki işlemin hukuk dünyasında var olup, ancak tarafların istediği sonuçları hukukun öngördüğü geçerlilik şartlarındaki eksiklik nedeniyle doğuramadığı duruma **butlan** adı verilir. Butlanda, yokluktan farklı olarak sözleşme doğmuştur çünkü sözleşmenin kurucu unsurları vardır.

Bu hâller kendi içinde mutlak ve nispi butlan olarak ikiye ayrılır:

a. Mutlak butlan: Hukuki işlem, kanunun aradığı kurucu unsurlara sahip olmakla birlikte, **kanunun emredici hükümlerine** aykırı (kamu düzenine, kişilik haklarına, genel ahlaka ve adaba aykırı) ise kesin hükümsüz olur. Örneğin A'nın uyuşturucuyu B'ye satma konusunda B ile bir sözleşme yapması, bir kimsenin, teyzesi, halası, amcası veya dayısı ile evlenmesi, akıl hastası birinin evlenmesi mutlak butlan ile hükümsüzdür. Burada hukuki işlem doğmuştur ancak geçerlilik şartları yoktur. Hukuki işlem yapıldığı andan itibaren geçersizdir. Taraflar sonradan bu hukuki işlemlere geçerlilik kazandıramazlar.

b. Nispi butlan: Hukuki işlemin, kanunda aranan kurucu unsurlara sahip ve kanunun emredici hükümlerine de uygun olması ancak **işlemi yapan iradede geçici bir sakatlık olması** durumudur. İradeyi sakatlayan hâller geçici durumlardır. Bunlar **hata, hile, aldatma, korkutma** gibi sakatlık hâlleridir. Burada hukuki işlem doğmuştur ve geçerlidir. Ancak geçici suretle bir irade sakatlığı söz konusudur. Başta geçerli olan hukuki işlem iradesi sakatlanan kişinin mahkemeden talebiyle geçersiz hâle gelir. Sarhoşken veya baskı altındayken evlilik sözleşmesini imzalayan bir kişinin bu sakatlığı sonradan mahkeme kararıyla ortadan kaldırması nispi butlana örnek olarak gösterilebilir.

NOT

Mutlak butlanda hukuksal işlem, hâkim kararıyla birlikte başlangıçtan itibaren tümüyle ortadan kalkarken nispi butlanda hukuksal işlem, hâkimin kararından sonraki dönem için geçerli olmak üzere ortadan kalkar. Mutlak butlan durumunda hukuksal işlemin taraflarının anlaşmasının geçersiz olan işleme izin vermelerinin hiçbir etkisi yoktur. Yani taraflar anlaşarak mutlak butlanla sakat bir işlemi geçerli hâle getiremezler. Oysa nispi butlanda tarafların anlaşması sakat hukuksal işlemi geçerli hâle getirir.

1.3. Tek Taraflı Bağlamazlık

- ▼ Bir hukuki işlemin geçerliliğinin **belirli bir kişi veya makamın onayına bağlı olduğu hâlde bu onay alınmadan yapılması** durumunda hukuki işlemin geçersiz sayılmasıdır. Örneğin velisinin onayı olmadan 17 yaşındaki bir kişinin yetişkin birisi ile yaptığı satış sözleşmesi küçüğü bağlamazken yetişkini bağlar. Velisi sonradan onaylarsa, sözleşme iki taraf için de geçerlilik kazanır.

Velisi onay vermezse hukuki işlem tek taraflı bağlamazlık ile hükümsüz olur. Kısaca tek taraflı bağlamazlıkta kişi sözleşme yapabilir ancak bu sözleşme bir onaya bağlıdır.

2. Cebri İcra

- * Cebri icra herhangi bir borç ya da yükümlülüğün borçlu veya yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmemesi durumunda devlet gücü aracılığıyla yerine getirilmesini sağlama amacı güden yaptırımdır.

NOT

Ülkemizde özel hukuk kaynaklı borç için özgürlükten alınma cezası yasağı bulunduğu için devlet, ancak borçlunun mal varlığına el koyar, bunları sattırır ve alacaklıların alacağını karşılamasını sağlar. Eğer mal varlığı borcunu ödemeye yetmiyorsa kişi için hapis veya diğer özgürlükten yoksun kılıcı ceza verilemez, ancak borç varlığını devam ettirir.

3. Tazminat

- ▼ Hukuk kuralını ihlal etmek suretiyle bir kimsenin başkasına zarar vermesi hâlinde, verdiği zarar gidermesine tazminat denir. Tazminat kusurlu bir hareket ile veya sözleşme ile üstlenilen yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle karşı tarafa, uğramış olduğu zararın mümkünse aynen, mümkün değilse bir miktar para ödemek suretiyle veya diğer biçimlerle karşılanmasına yönelik bir yaptırımdır.
- ▼ Tazminat maddi veya manevi olabilir. Maddi tazminat, uğranılan zararın para ile ölçülebilir bir nitelik taşıması, manevi tazminat ise bunun kişide acı, elem, keder oluşturması anlamına gelir.

HUKUK TÜRLERİ

A. Pozitif (Müspet-Yürürlükteki) Hukuk

- ▼ Bir ülkede yürürlükte olan **yazılı** (anayasa, kanun, cumhurbaşkanlığı kararnamesi...) ve **yazısız** (örf ve adet hukuku) hukuk kurallarının tamamına denir. Pozitif hukuk yürürlükte olan yazılı ve yazısız bütün hukuk kurallarıdır.

B. Mevzu Hukuk

- ▼ Bir ülkede **yetkili makamlar tarafından** yapılan, yürürlükte olan hukuk kurallarının tümüne denir. Yetkili makamlar tarafından konulan yazılı kurallara **mevzuat** denir. Mevzu hukuk, yürürlükten kalkmış bulunan yazılı hukuk kurallarını kapsamadığı gibi, pozitif hukukun bir parçası olan ancak yazılı olmayan örf ve âdet hukukunu da kapsamaz.

C. Tarihi Hukuk

- ▼ Yürürlükte olmayan hukuka tarihî hukuk denir. Örneğin 1921 Anayasası veya Mecelle-i Ahkam-ı Adliye tarihî hukuktur.

D. Tabii – Doğal Hukuk

- ▼ Olan değil, olması gereken, ideal hukuk anlamına gelir. Belli bir yer ve zamanda uygulanmakta olan hukuk değil, toplumsal ihtiyaçlara, adalet ve hakkaniyete en uygun olduğu varsayılan evrensel hukuktur.

HUKUK KURALLARININ TEMEL NİTELİKLERİ

Genellik

- ▼ Hukuk kurallarının aynı durumda bulunan herkese aynı şekilde uygulandığını gösterir.

Soyutluk

- ▼ Hukuk kurallarının tek bir durum için değil, aynı özelliği gösteren her durum için geçerli olduğu anlamına gelir.

Süreklilik

- ▼ Hukuk kuralının, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kaldırılıncaya kadar geçerli olduğunu gösterir.

Kişilik dışı olma

- ▼ Hukuk kurallarının kişilik dışı olması, kuralın kişiye yönelik olmaması, kişi ismi verilmeden ona muhatap olanlara uygulanmasıdır.

Yaptırıma dayalı olma

- ▼ Hukuk kurallarının yaptırıma dayalı olması, kurala uyulmaması durumunda devletin gücünün kişiye uygulanmasıdır.

HUKUK KURALLARININ ÇEŞİTLERİ

A. Emredici Hukuk Kuralları

- **Aksine işlem yapılması mümkün olmayan** hukuk kurallarıdır. Emredici hukuk kuralları, kamu düzenini, kişilik haklarını, genel ahlaki ve adabı korumak için konulmuş kurallardır. Emredici hukuk kurallarının en belirgin özelliği kesin, bağlayıcı ve aksine davranmanın mümkün olmayışıdır. **Bu tür hukuk kuralları genellikle emir ifadesi içerir.**
- Örneğin Medeni Kanun'da yer alan "Üstsoy ile altsoy arasında; kardeşler arasında; amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenleri arasında, kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında evlenme yasağı vardır." hükmü emredici hukuk kuralıdır.

B. Yedek Hukuk Kuralları

2'ye ayrılır:

1. Tamamlayıcı Hukuk Kuralları

- Emredici hukuk kurallarından farklı olarak tarafların var olan hükmün aksini kararlaştırabildikleri hukuk kurallarıdır. Tamamlayıcı hukuk kuralları tarafların serbest iradeleri ile düzenleyebilecekleri hâlde serbest iradeleri ile belirtmedikleri durumlarda uygulanır.
- Örneğin Borçlar Kanunu'na göre, sözleşme ile **aksi kararlaştırılmadıkça** veya aksine bir âdet bulunmadıkça, satıcı ve alıcı borçlarını aynı anda ifa etmekle (tamamlayıcı hukuk kuralı) yükümlüdürler. İş Kanunu'na göre, genel bakımdan çalışma süresi haftada en çok kırk beş saattir. **Aksi kararlaştırılmamışsa** bu süre, işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanır.
- Bir hukuk kuralının tamamlayıcı nitelikte olup olmadığı, her şeyden önce kuralın ifade şekline göre belirlenir. Çünkü tamamlayıcı nitelik taşıyan kurallarda genellikle "aksine hüküm bulunmadıkça" "başka bir hüküm bulunmadıkça", "başka türlü belirlenmedikçe", "aksi ispat edilmedikçe", "durumun gereğinden aksi anlaşılmadıkça", "hukukî ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça", "aksine bir anlaşma yoksa", "sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça" gibi ifadeler kullanılır.

2. Yorumlayıcı Hukuk Kuralları

- Bir sözleşmede kullanılan ve birden fazla anlama gelen beyan ve eylemlerin ne anlama geldiğini açıklayan hukuk kurallarıdır.
- Örneğin Borçlar Kanunu'nda yer alan "Borcun ifası için bir ayın başlangıcı veya sonu belirlenmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü; ayın ortası belirlenmişse, bundan da ayın onbeşinci günü anlaşılır." hükmü bu durumu açıklığa kavuşturan yorumlayıcı bir kuraldır.
- TBK m. 91 bu düzenlemesinde, tarafların sözleşmelerde kullandıkları bazı ifadelerin ne anlama geldiğini ortaya koymuş, böylece taraf iradelerini yorumlamıştır.

ÖRNEK

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu madde 91: "Borcun ifası için bir ayın başlangıcı veya sonu belirlenmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü; ayın ortası belirlenmişse, bundan da ayın on beşinci günü anlaşılır."

Bu kural, niteliğine göre aşağıdakilerden hangisine örnek olarak verilebilir?

- Emredici hukuk kuralı
- Yasaklayıcı hukuk kuralı
- Tamamlayıcı hukuk kuralı
- Yorumlayıcı hukuk kuralı
- Tanımlayıcı hukuk kuralı

Cevap D

NOT

Tamamlayıcı hukuk kuralları düzenleme serbestliği olmasına rağmen düzenlenmemiş bir boşluğu doldururken, yorumlayıcı hukuk kuralları ise düzenlenmiş ancak birden çok anlamı olan bir kavramı açıklığa kavuşturmak için konulmuştur.

C. Tanımlayıcı Hukuk Kuralları

- Bir hukuk kavramının ya da kurumun işlevini açıklayan kurallardır.
- Örneğin Medeni Kanun'un, "Yerleşim yeri, bir kimenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir." hükmü veya "Erginlik, on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar." hükmü tanımlayıcı hukuk kurallarına örnek verilebilir.
- Örneğin, TBK m. 207'ye göre, "Satış sözleşmesi, satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir".